

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

9. szám.

VI. Évfolyam.

*
 Tavasszi angol felöltők és
 Menchikoffok, tiszta gyapjusszívet.
 ből 15 forinttól feljebb

Deutsch F. Károly

Férfissabónál
 Budapest, Andrásy-ut 1. sz.

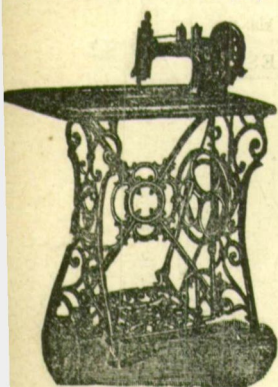
BIANCHI.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Első magyar Varrógépgyár Részvénytársaság Budapest.

Tisztviselő-telep, Szapáry- és Villám-utca között.

Évi gyártási képesség
25,000 darab varrógép.

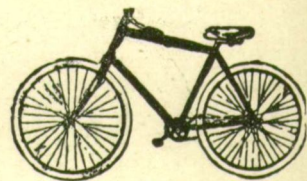

ADRIA
VARRÓGÉPEK.

A HAZAI IPAR DIADALMA
Magyarország
egyetlen
A varrógép- és kerékpárgyára.

ADRIA
KERÉKPÁROK.

Évi gyártási képesség
5000 darab kerékpár.

saját butorgyártással és vasöntődével.

1894. évi } Elismerő okmány: Villamos munkagép kiállításról Budapesten.
elsőrangú } I-ső osztályú állami érem: Országos tanszerkiállításról Debreczenben.
kitüntetések: } Aranyérem: Lengyel nemzeti kiállításról Lembergben.

Kapható minden elsőrangú varrógép- és kerékpár-kereskedésben.

Oly helyekről, ahol még nem találhatók, megrendelések közvetlenül a gyárhoz intézendők.

Árjegyzék kívánatra bérmentve ingyen.

1. NŐI TOILETTÉK ÉS FELÖLTŐK
SELYMEK, KELMÉK ÉS DISZITÉSEK

McLudwig Bergen

10. BÉCSI UTCZA 10.
Feljárat: Harmadik emelet
Budapest.

Séta Toilették
Alkalmi Toilették
Ményaszonvi Kalongyűrték
Feltöltők és Belépők
Megfigyők

„PANNONIA“

SZÁLLODA

Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.

A nemzeti színház mellett.

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Uj rendszerű pénztári jegyeink chequealakban

4%-ot kamatoznak (adómentesen);

a betéti könyvecskék új nemeként jelenkeznek; sok irányban előnyökkel biztosítanak az eddigi betéti könyvecskék és a régi rendszerű pénztári jegyek felett.

Azon intézetek és czégek száma, melyek kijelentették, hogy ezen pénztári-jegyek tőkeszelvényeit saját ismerős feleiktől fizetékkel elfogadják, már most is 600-ra rug. Az erre vonatkozó jegyzék főpénztárunknál és fiókjainknál kapható, a legujabb jegyzék február 28-án jelenik meg.

Elfogadunk egyébként betéteket 4%-ra.

betéti könyvecskék mellett,
régii rendszerű pénztári jegyek ellen és folyó számlára (cheque-számlára) is.

Váltóüzletünk elfogad megbízásokat értékpapírok vásárlására és eladására és felvilágosításokkal szolgál minden e bankügyletek körébe tartozó kérdésben.

Tőkeelhelyezésre ajánljuk a

Magyar takarékpénztárak központi jelszólogbankja 4 $\frac{1}{2}$ %-os adómentes sálogleveleit és községi kötvényeit

napi árfolyam mellett.

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank r. t.

V., Nádor-utca 4. szám.

FIÓKOK: VI., Podmaniczky-utca 2. VI., Teréz-körut 2.

A Haldek fele magvak a legjobbak.

Étel, Budapesti, Kerepesi, Kőrösi

Árjegyzék ingyen és bérmentve

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre frt 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

—☉ Budapest, Márczius hó 3. ☉—

Krónika.

Leo Nikolájevics.

— márczius 1.

Pikler Gyula professzor, az én bölcs és finom elméjű barátom, a mult felesztendei előadásai során megemlékezett Tolsztoj Leo grófról is, a jesznaja-poljenai próféta világnézetét abban a mindent magábazáró képben foglalván össze, hogy az ősz grófot a látogatójának volta-képpen így kéne köszöntenie: Üdvözlégy Mester, remélem, szenvedsz?! Egyebekben minden korok egyik legnagyobb szellemének, s az emberi állapot legbelelátóbb ismerőjének, komoly és becsületes bölcsnek vallja Leo Nikolájevicset, akiről én bennem is ez a zordon, de ragyogó ábrázolat élne, ha egy másik elmés, és nagy tudású barátom, Ambrus Zoltán igazán ördögi gúnnyal ez ujság hasábjain is ki nem figurázta volna a vén kísérleti filozófust, aki a Salamon király híres mondását, hogy minden hívságos, csak akkor fogadta el igazságnak, miután maga is belekóstolt India minden fűszerszámaiba, és szeretkezett vágy ezer feleséggel, ha nem is mind a maga feleségével. Egyebekben ő is a mai világ egyik legnagyobb íróját látja benne, de előszeretettel sorolja a Mr. Barnum, a Mynheer van Houten s a Mme Sarah Bernhardt társaságába, akik a maguk mesterségében szintén lángelméjű egyéniségek.

Akiket annyira bánt, hogy szamaraknak tartom őket — pedig nem is mondtam meg, de finom szimattal menten kiéreztek — megvigasztalódhatnak, látván, hogy most magam is magamat a Buridan filozófus ama hírneves állatjával hasonlítom össze, aki két szénaköteg között éhen veszett, nem tudván választani köztük. De Böhm Károly professzor, aki engem logikára oktattott, helyesen mondja, hogy az a számár valóban nagy számár, s nálánál csak Buridan ur volt nagyobb, aki ilyen tudákoskodó társasjátékokkal tetszelgett magának. Az intelligens számár s az intelligens filozófus megeszi mindakét szénaköteget.

Bárminek is tart most engem például egy szegedi orvosdoktor ur, — volt idő, hogy nagyon intelligens férfiúnak tartott, teszem mikor megigérttem neki, hogy egy nagyon hosszú versés elbeszélését becsempészem A Héttbe. Sajnos, a szerkesztő ébersége megakadályozta, hogy önök evvel a hosszú elbeszéléssel megismerkedjenek, s lehet,

hogy a szerzője nevét sem ismerik. De ah, az ember nem könnyen felejt, s én még mindig intelligens férfiúnak érzem magamat. S ebben az érzésemben nem ingat meg az a kecskeméti professzor ur sem, aki a *Lefokozás* című cikkkecskémben magára ismert, s azóta bős haraggal, a verseimből kiszakított kissé módosított idézetekkel, nagy nevek felsorolásával és disznótóri elmésségekkel igyekszik engem a föld színéről eltörölni. Még ha a gyerekkorom három esztendejének édes emlékei nem is fűznének nemes Kecskemét városához, akkor is csak szánni tudnám ezt a szegény embert, akit a rossz sors, mint egy darab sajtot, fönnfelejtett valahol az almáriom tetején, s ott évek hosszú során át egyre ért, egyre avasodott, egyre keseredett, az ambíció mérges kis kukacjai keresztül kasul furták a belsejét s mind dühösebben ugrádoztak benne, míg, mire végre ráakadtak, előítéletek nélkül való orr kellett hozzá, hogy bele merjenek harapni. Csak jogos önvédelem, ha az én orrom nem tetszik neki. S igazat adok annak a jóakarómnak, akinek fáj, hogy a barátainak tulságos jó barátja vagyok, s az ellenségeimről nem veszek tudomást. Való igaz, akikkel a jó sorsom baráti kötelékbe fűzött, már annak előtte is szerettem, tiszteltem és nagyra becsültem őket, s van annyi önérzetem, hogy nem kissebbedtek a szememben, amért engem barátságukra méltattak. Magamnak is megvan a magam véleménye az írásaim értéke felől, s ugye lehet, ha jobb okokból és tisztább nézőpontokból is, de nem sokkal kedvezőbb az »ellenségeim« itéleténél. Ám szóba nem állhatok olyan emberekkel, akik csak amikor megirtam róluk, hogy rossz írók, attól a percztől fogva vették észre, hogy én vagyok az utvesztő, a hamisság és a döghalál, s ugye lehet, ha egypár üres bókkal a hiuságukat kielégitem, azt tartanak, hogy én vagyok az út, az igazság s az élet. Fájni csak *Móra* Istvánt fáj közöttük látnom, hogy az ő kétségbevonhatatlan tehetségének ereje nem tudta benne lebírni a sértett hiuság gyengeségeit.

Istenem, hova ragadja az embert a szórakozottság! Távollabb, mint az alföld van Jeruzsálemtől, és Jesznaja-poljena attól az evangyéliumi országtól, melynek eljövetelét hirdeti Tolsztoj Nikolájevics Leo. Furcsa, a Tolsztojnak éppen ebben az evangyéliumi prófétás szerepében valami pózfélét láttunk. Akik benne élünk a kavargó életben, meg tudjuk érteni, hogy valaki a csömör hatalmánál fogva az alacsonyabb szintű, de természetesebb élet formái után vágyik, mint ahogy a néhai jó Tann-

häuser lovag a Vénusz-barlangjában keserűség után epekedett. De Tannhäuserek is vagyunk; mástól, a pápától kérünk bűnbocsánatot és fölordozást, és meg nem kapván, visszatérünk a Vénusz-barlangjába. S meg nem értjük Leo Nikolájevicsset, aki maga lett a maga pápája, maga szabott ki magára penitenciákat, a bűnei alól nyilvános gyónással maga oldotta s apostollá is maga szentelte föl magát, és Saulusból Paulussá válván, a nép egyszerű nyelvén, de a pogány világ tudásának minden finomságaival fölfegyverkezve írja meg az ő izeneteit Efezusnak, Korinthusnak, s ama Rómának, amelynek mai neve Párizs. Ebben van póz is, de van fönség is, igaz, hogy reklám is — hisz maga az ilyen áttérés nagy reklám az új tan hódító erejének.

Kabbalánál nem értékesebb dolog, plutarhoszi párhuzamba állítani egymás mellé két nagy kor két nagy emberét. Még az sem csábit a továbbfűzésére, hogy miként a ciliciabeli apostol, az oroszországbeli is a cselibátusban látja a bajaink orvosságát. De a Leo Nikolájevics nagysága mértékeül ezt a párhuzamot nem mellőzhettem. A csömör filozófiája bölcsesé teszi, aki igazán átérzi, s ha bölcs volt, szentté emeli. A természet törvényeit bizonyára a szentek sem változtathatják meg, hiszen az isten fia maga is hiába próbált változtatni rajtuk. De talán tudtukon kívül, a természetes fejlődésben ők is tényezők; ők azok a lávakövek, amik megnyitják az utat a mélységekből fölszínre törekvő tüzes áramlatok előtt.

Széchenyi Istvánról szólva, fejtegettem itt már a forradalmak természetét. Fejtegettem, hogy a forradalmakat éppen az ilyen Saulusokból vált Pauluszok juttatják dűlőre, akik a felsőbb rétegből a föltörő alsóbb élére szakadtak. Ilyen Paulus volt az arisztokrata Mirabeau is, ilyen a bourgeois Lasalle, ilyen a konzervatív Széchenyi, s ilyen a nagyuri Tolsztoj is. Ezek az emberek legjobban ismerik az uralkodó társadalom gyengéit: hiszen benne születtek s vele vékeztek. Belül állván, látják azoknak a jelszavaknak az üres és töredékeny voltát, amelyek csillogó domborusága félelmet és tiszteletet kelt a kívül nyüzsgő sokaságban. A csontjaikban benne van a társadalmuk kiéltése, s betegesen érzékeny idegeik előre sajognak a fenyegető új idők lehetőségét. S belátván a törvényszerűség hatalmát, az ostromló mozgalomnak inkább maguk állanak az élére, hogy a diadalmas beözönlés napján, ami ép érték van a várban, a jövő számára megmenthessék.

A Tolsztoj világnézete végtelenül érdekes. Elvégre Oroszország egypár száz évvel fiatalabb a többi Európánál, s a fejlődésben egypár száz évvel alacsonyabb fokon áll a nyugatnál. Viszont mégis csak Európához tartozván, a maga módja szerint s a maga fejlődése fokához képezt annak minden mozgalmait meg hagyják a nyomukat az életében. Nagy szellemű emberekben soha sem volt szegény, s Nagy Péter csáron kezdve, a legtöbb reformátorának az volt az alaphibája, hogy maga a nyugot magaslatán állván, egy ugrással akarta odavinni a népet, ahová a többi népek csak következetes fejlődés útján jutottak. Ezért volt minden orosz reform alatt tátongó üresség,

amelybe rendesen beleszakadt, amit föléje építettek. Oroszország ma, az ujkor alkonyulatán, voltaképpen az európai értelemben értett középkor végén tart, mint ahogy csak a középkor végén ment át azokon az átalakulásokon, amelyeken a germán-latin világ már a középkor elején általjutott. Oroszország még voltaképpen előtte áll a reformáció kora vallásos, a nagy francia forradalom politikai, e század társadalmi, s a jövő század gazdasági forradalmának. Mindezek a forradalmak, s ezeken felül a művészetiekből is a realizmus és az idealizmus, az önczélú és a tendenciózus művészet küzdelmei benne kavarnak a Tolsztoj Leó óriási koponyájában, egymás ellen ható erejükkel az ő lemondásos szomorú filozófiájának temetői nyugalma eredményezve, amelynek lappangó tényezői közül Kálvin Jánoson, Rousseau, Renan és Schopenhaueron keresztül egész Karl Marxig az újabb világ legnagyobb és legellentétebb elméi kivehetik a maguk rokon részét.

Külső események által erősödve, ezek közül a tényezők közül hol egyik, hol másik kerekedik fölül, s Leó Nikolájevics hol politikai, hol gazdasági, hol vallási kinyilatkoztatásokkal lepi meg a világot. Ezek a nyilatkozatok mindig érdekesek, fönségesek, egyszerűek, mint maga a természet, s mindig van valami keserű mellékízük, mint magának a természetnek. A múlt hetekben a politikus szólalt meg benne, nyílt levélben fordulván a csárhoz, aki nálánál Oroszországnak nem kevésbé érdekes produktuma. Fiatal ember, akibe az anyja nyugoti vére a fürgesség s a jószándékok magvát sodorta, de az apja keleti vére az óvatosságot s a nyakasságot. Amit az egyik keze ad, visszaveszi a másik, s ha egyik szavával reményeket keltett, a másikkal óva inti népet a képtelen ábrándoktól. Ha meg volna benne a mai német császár energiája, ő belőle is amolyan megfordított Nagy Frigyes válnék, aki csak egyféle módon, a magáé szerint enged meg a népe boldogságát. A zemsztvók küldöttségét, amely egy kissé marquis Posaszerű követelésekkel állott színe elé, udvarias szavakkal megfenyítette és kidobta. Erre irta meg Tolsztoj Leó gróf az ő nyílt levelét, amelyet a napi lapokban mindnyájan elolvashattunk. Nemes és fenséges írás, s az ifjú orosz nemzedék számára valóságos politikai testamentum. De hát elvégre a szó szerint való tartalma nem új dolog, s ha ő per »ön« beszél a csárral, Diogenes sem társalgott különben Nagy Sándorral. De van ennek a levelének is mellékíze.

Míntha így szólana:

Alexandrovics Miklós, ifjú ember, hallgasd meg a szavát Nikolájevics Leónak, a törődött öreg embernek, aki már nem vár semmit s akinek nincs mit vesztenie. Ha a szavam sérti a méltóságodat, becsukathatsz, megölethetsz, — legfeljebb a külföldi fordítóim fognak egy pár ezer frankkal kevesebbet bezsebelni. De én számon a te viruló ifjuságodat és szeretlek, mert ember vagy. A világ legcsúcsán állok, s e magaslatból világosan látom az élet tengeré hullámzásait. Látom a hullámai útját, s hogy elmossa a gátakat, amik eléjük emelkednek. Ez az egész világ egyszer ki fog hűlni, s akkorra

voltaképpen nagyon mindegy lesz, Oroszország alkotmányos állam-e, vagy sem. De addig is a természet ezt a melleleg való játékát élő emberekkel játszsza, akik éreznek, fuldokolnak, s a lábuk alatt levegő után kapkodnak. Neked is igazad van, de a te igazad a mult igazsága, amelyet el fog sodorni a jövő. Ettől félttem én a te fiatal fejedet, s ezért mondom, ússz vele az árral, amelynek elleneszegültél. Tudom, a semmiségbe úsztok, s talán jobb ma, mint holnap. De az ember gyarló, és szereti máról holnapra halasztani. Aztán meg — arisztokraták vagyunk, engedjünk, de tartsunk össze.

Ignotus.

Vilma.

*Fejét a szék karjára hajtva
Dúdolt az én kis kedvesem.
Dúdolt egy nótát álmodozva,
S elringatózva csendesen.*

*Körültünk az alkony homálya
Szélbontá finom fátyolát,
És betakarta észrevétlen
A kedves ódon kis szobát.*

*S ő, mint az álmodó madárka,
Csicsereg halkán az ág hegyén,
Dalolt a páros boldogságról,
Elmélázva hallgattam én.*

*S a homályban már mit se láttam,
Csak fehér szőke szép fejét,
S kezét, a mely meghajlott lágyan,
S reám hunyorgó szép szemét.*

Gárdonyi Géza.

A földolog.

Szerettek vagy három évig,
Ha nem hibásan számolok...
Mellékes az idő különben,
Szerettek: a földolog.

Hivém, örökre tart szerelmünk
S leszünk örökre boldogok...
Mellékes, mit hívék, különben,
Csalódtam: ez a földolog.

Mikor a szakítást kimondtad,
Ugy éreztem, tán meghalok...
Mellékes ez ma már különben,
Hogy élek: az a földolog.

Mondják, azóta bánva tetted,
Szíved megint értem dobog...
Ez megható, mellékes ámbár,
Feledtek: a földolog.

Uhu.

Bálint császár.

(Képek a székely-életből.)

Irta: MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Voltaképpen Császár Bálintnak hívták az ország egyik legcsalafintább emberét, hanem az ismerősök megfordították a nevét, mert olyan hatalmas volt, hogy ráillett a császár név, legyen hát Bálint császár.

Ha csakugyan fejedelmi embernek születik, egész Európát megzavarta volna agyafurt észjárásával, hálót szövögető elméjének finomságaival s az emberi tulajdonok és gyöngeségekre épített filigran planumaival, de Bálint császár hála istennek csak egy székely város polgármestere volt.

Hanem őt aztán ur volt. Féken tartotta a gyepelőket, mint egy Napoleon. Nem szerették, de félték tőle, imponált nekik. Kegyetlen is volt, zsarnok is volt, de persze csak a maga kis hatáskörében.

Ha az odovaló tyukok naplót vezetnének, Heródes helyett írják be évlapjaikra a Császár Bálint nevét. Mikor Tisza Kálmán meghalt a városban, Bálint császár dobzó mellett hirdettette ki utcáról-utczára előtte való délután:

»Tudtára adatik mindenkinek, a kiket illet, hogy szigorú büntetés terhe alatt a kakasait mindenki ölje meg este nyolcz óráig.«

Az összes kakasok kiirtattak, hogy ő exczellenciáját éjjeli álmában kakaskurékolás meg ne zavarja.

És ebből következtetni lehet tisztelt olvasó a tyuktársadalom elkeseredésére. Milyen szomorú epocha volt ez nekik! Még Magdeburg ostrománál is minden asszony kivihetett magának egy férfit. De itt egyetlen kakas se maradt.

És még inkább lehet következtetni a Császár Bálint zsarnoki hajlamaira és hatalmára. Mi lett volna belőle, ha a polgármesteri pálcza mellé kap egy guillotinet is s az egy szál kék attilás hajdu helyett egy jóra való hadsereget?

De a »ha« csak »ha«. A valóság az, hogy ő így is erős és hatalmas volt, mindenféle zsirral megkent kezei messze kiérték a város határából s a mennyi darab földet belát egy torony tetejéről nagyító üvegen emberi szem, azon ő regnált valamely ügyes módon, ő vezette, befolyásolta az embereket, akár akartak azok utána menni, akár nem.

Ma már azonban ő is csendes ember, alszik mozdulatlan, némán, mélyen lent a földben, nagy hóbunda alatt.

* * *

Szép, pirosarczu, gömbölyű emberke volt, ravasz, csillámló fekete szemekkel. Szinte fiatalnak látszott; a fehér szakáll és haj rajta, mint a rózsákra hullott hó. Olyan ravasz volt, hogy az ember majdnem azt hihette, Bálint császár fehérre festi bajuszát, haját és szakállát, hogy nagyobb tekintélyt mutasson.

Azokban az időkben ismertem meg a fűrge öreg urat, mikor az a betegség rajtam is erőt vett, melyen minden kabátos magyar ember keresztül esik, (még jó, aki bele nem patkol) a »mandátum-vágy«.

Az öreg Bálint, aki mint afféle mandátum-speciálista volt ismeretes, akárcsak a jó doktor, legott felismerte rajtam a gyanus szimptomákat. S valahányszor Budapestre jött, mindig megbiztatott engem is:

— No no, majd csak kinézek valamit önnek is.

Egy alkalommal, meglehetősen közel a választásokhoz, a váczi-utczán találkoztunk. Az öreg messziről kiabált huhogó szapora hangján:

— Hóha, hahó! Álljon meg csak édes uramöcsém.

Megálltam, az öreg ur sebesen szedte apró, husos lábait, de már jövet kiabálta nagy distancziáról, lihegvé:

— Megvan már a hely, hogy a macska egye meg. Már t. i. nem magát, hanem a helyet. Kutya egy hely, de meglesz benne. A macska egyen meg engem, ha meg nem lesz. (S kevélyen ütögette meg a mellét.)

Én csak mosolyogtam nagy szomoruan. Nem volt valami nagy bizalmam a macskában, hogy megeszi azokat, akik nekem kerületet ígérnek s aztán nem adnak. De Bálint ur nem látszott ez egyszer tréfálni.

— Becsületemre mondom meglesz, csak ügyesen kell csinálni.

— És hol van az a hely? kérdém.

Az öreg ur egy híres kerületet nevezett meg ugyanazon megyében, ahol az ő városa van. Valamikor egy nagy író képviselte.

Lehangolt a kerület neve.

— Az nehéz pozíció — mondtam — ahhoz sok pénz kellene s én szegény vagyok.

— Szegény az ördög — pattant fel Bálint császár — mert lelke nincs. De ön gazdag, mert egy ördöge van.

— Miféle ördögöm?

— Hát az én vagyok.

S olyan barátságosan s mégis olyan baljóslatun vigyorgott, mint egy valóságos ördög.

— No, no, fiatal barátom, ha én mondom... Amit egyszer én mondok. Egyen meg engem a macska, ha nem lesz igaz. Azért csak ezt a kerületet kell kérni a végrehajtó bizottságtól. S ha ijesztgetik, bátortalanítják, mindig csak azt kell mondani: »Nekem csak ez a kerület kell, a macska fél, de nem én; ott fogok föllépni«.

Ugy is lett. Minthogy nekem egyre ment a dolog, mert sehol se voltak különösebb összeköttetésem, ezt a kerületet kértem el a párttól.

A pártban olyan közömbösen osztják oda a nehéz kerületeket, mintha egy-egy csillagot kérne el az ember tőlük a mennyboltról, hogy hát jól van, legyen a tied:

— De most láss hozzá fráter, hogy ott valamiképp gyökeret verj!

Nehéz feladat! Gyökeret verni! De hova? A semmibe, a levegőbe. Hol kezdje az ember?

Végre is ott kezdtem, hogy irtam Bálint császárnak, mitévő legyek, mire ő visszafelelt, hogy nemsokára egy nagy névnap lesz a vármegye nábobjánál, aki épen a kerület kellő közepén lakik, ott lesz minden valamirevaló választóm, hát menjek el oda a főispánnal, hol is egy karikacsapásra megösmerekedhetem inkognito az összes faktorokkal.

Nemsokára ismét Budapestre jött e levél után s felkeresett a lakásomon, hogy apró utbaigazitásokkal lásson el a kalandos utra.

— Csak egy szemöldök-hunyorítással se árulja el most, hogy a kerületben föl akar lépni. Az nem jó volna. A hallgatás arany. S végre is, ha fecsegni kell, hát ott vagyok én. Ön csak azért lesz ott, hogy mint afféle író közölszről akarja látni a székely népet. A többit bizza én rám.

— Hát ön is ott lesz?

— Természetesen. De ön úgy tegyen, mintha engem nem is ismerne. Ha szóba hoznak ön előtt, beszéljen rólam fumigative.

— Mit gondol? Azt már a világért sem teszem.

Bálint császár fölfortyant, ravasz szemei háromféle színt is játszottak.

— Csak tegye azt — mondtá fensőséggel — amit én megállapítok. Mert annak úgy kell történni. Tetszik érteni? Meg lesz a kerület, ne aggódjék. A planum, jó, instálom s a planum teszi a dolgot. Egyben nyugodt legyen uramöcsém, hogy ha egyszer a macska bele dugja

fejét a köcsögbe, hát akkor fel is nyálja a benne levő tejfölt.

Bálint császárnak csak egyetlen állatja volt a hasonlataira — a macska. Örökre a macskát varczalta, nyuzta.

A következő hetekben, mert már a parlament is vége felé járt, csakugyan elutaztam arra a nevezetes névnapra, messze a székely havasok közé.

Hó feküdt a mezőkön, mert tél közepe volt, a Nemere is fujt, mikor a főispánnal az ő kocsiján megindultunk, amint ő is mondá, »a nábob« nevenapjára.

Három-négy apró falun kellett keresztül mennünk, szegényes házikók a székelyeké, de tiszták, a kopjas kapu a vendéget üdvözlő feliratokkal ott van mindeniknél, izléses tulipánokkal kifestve. A házak zsuppal vannak fedve — de kemenczék nincsenek. Bolond dolog is az, hogy már a füstöt is elfogják az okvetetlenkedő városi emberek s mingyárt a tüzhelynél fogják el, hogy az egy lyukon menjen ki, akár tetszik neki, akár nem. Hát már a füst se legyen szabad? Ejh, csak hadd járjon, terjengjen és illatozzék, amerre és ahol neki tetszik a házban; hiszen a végén is felkerül a padlásra és miután kijátszotta magát, kioson a padláléczekhez, meglapult zsupok között, megfestvén azokat szép barnára.

Valami tornyos, bástyás, ragyogó várkastélyra gondoltam, mikor végre így szólt a főispán:

— Itt vagyunk a nábobnál.

Kicsinyke szerény kuria udvarán állott meg a négy párolgó ló, Magyarországon a szegényebb bocskoros nemesek laknak ilyenben. Az udvar tele volt kocsikkal, bricskákkal, hintókkal és butorokkal. Almáriumok, ágyak, szekrények, bőrdívánok álltak künn a havon egymás mellé állítva.

— Itt valami költözködés van — mondtam.

— Dehogyan van — jegyzé meg a főispán — hanem kirakták az összes butorokat, hogy a vendégek beférhessenek.

— Hát annyi van?

— Majd meglátod. A mi gazdánkat mindenki szereti. De ni, itt is van!

Valóban künn állt a gazda a faoszlopos tornác alsó lépcsőjén hajadon fővel, nyájas arcczal, melyen valami méltóságteljes komolyság ült a nemes szerénység mellett.

Ez hát a nábob! Ez a kedves arczu, deresfejű öreg ur!

Megrázta a főispán kezét, majd a bemutatás után engem fogott karon és bevezetett olyan kordialis barátsággal, mintha örökké ismertük volna egymást.

A tornácból egy elég tágas szoba nyílt, mely tele volt szürkeposztós farkas-bundákkal. Egész a gerendáig értek a bundák. A mienket, mikor lehámozták rólunk, úgy kellett fölhajítani a garmada tetejére, mint ahogy a buza-kévéit szokás föladni az asztagra.

A »bundák szobája« után, melyben a bundák miatt csak egy kis átjáró maradt az ajtóhoz, egy másik nagy szobába léptünk, mely tele volt vendéggel, ember-ember mellett szorongott. A képzelhető legtarkább társaság. Itt egy elegáns lakkcipős alak, divatos ruhában, mellette egy másik, ósdi formájú kopott bekecsben. A sűrű tömegben csak nehezen lehetett mozogni s a bemutatkozások is lassan mentek.

S milyen különös volt hallani magyarországi embernek a különféle rangokat egymás mellett.

Gróf Z. birtokos B-ről.

Sándor Károly néptanító F-ről.

R. községi jegyző.

B. alispán és így tovább. A jó székely atyafiak, primipilusok és pixedariusok, szépen megfértek együtt, örültek egymásnak, diskuráltak, disputáltak, — és nem tartották szükségesnek egymást lenézni.

Maga a nábob bár a természeténél fogva lassu és nehézkes, mégis erre az egy napra bizonyos fűrgeséget erőszakolt magára s úgy tudott járni-kelni e tolongásban, mint a karika s sasszeme észrevette, ha valakinek gyufa kellett, vagy szivar az agyarára.

— No, ne is vegyétek rosz néven — mondogatta, hogy nem tudtok leülni. Ha a székeket behoznám, ti nem férnétek. Hát én pedig inkább benneteket akarok itt látni, mint a székeket.

A szoba teljesen butortalan volt, csak a mestergerendán voltak némi szerszámok. Az ingóságok kíváncsoroltak, csak a nagy kályha maradt oda bent. Az az egy, ami nem tedd-ide tedd-oda jószág, hanem valóságos családtag. Tetejéről finom birsalma-illat szállott, terjengett barátságosan elvegyülve a pipafüst fojtó szagával.

Keresztül hatolva a sokaságon kezét fogva a bemutatott alakokkal, egyszer csak megláttam a szögletben Bálint császárt is. Karjait összefonva állt ott. Első mozdulatom az volt önkénytelenül is, hogy feléje rohanjak, de egy ültakozó mogorva szemintés megakadályozott abban. Homloka tele lett ránczokkal s szeme véghetetlen hidegséget fejezett ki, mintha egyenest reám akarna kiáltani.

— Ember, ne közelíts hozzám!

A főispán is sarkamban volt s mint jó mentor megfogta a galléromat a kellő pillanatban.

— Gyere, nyissunk be a harmadik szobába.

A harmadik és egyszersmind utolsó szobában öthat asztalnál ferblit játszottak. Összezsufolva ültek a játékosok és gibiczek, itt is alig lehetett mozdulni. A főispán mégis befurakodott a szoba belső részeibe s valamit beszélgetett a játékosokkal a legutolsó asztalnál, aztán megint végig viaskodta magát visszafelé hozzámig.

— Akarsz-e ferblizni?

— Nem épen.

— De hát akkor mit csinálsz itt egész éjjel?

— Hát megvacsorálunk, aztán lefekszem.

— Lefekszel? Hol? (Nagy szemeket meresztett rám). Hiszen láttad, hogy az ágyak odakünt vannak az udvaron.

— Hát a többiek se fekszenek le? kérdém kétkezdőleg pillantva végig néhány aggastyánon.

— Egész főispánságom alatt elő nem fordult efféle lefekvés névnapon.

— Terringettét, hát nincsen a házban több szoba? Valami alvó kamara?

— Télen nincs, de ha nyár volna, a szénapadláson lehetne aludni.

— No, a te nábobotoknál nincs valami nagy komfort? — Kezdem is apródonkint nem érteni, hogy miben áll voltaképen a nábobsága?

A főispán aprehezivus képet vágott.

— A székeley ember, barátom, nem bigyeszti ki léha czifraságokban amije van, egyszerűen lakik és él, még ha gazdag is.

— Hát csakugyan olyan gazdag? És miben van a vagyona?

— A földjeiben; mind prima földek.

— Sok földje van?

Ő méltósága elgondolkozott egy kicsinyt, mintha az elméjében össze akarná szedegetni a réteket, erdőket és szántóföldeket.

— Van annak talán kétszáz holdja is.

— Csak? kiáltottam fel önkénytelenül.

A főispán a tudásnak bizonyocs fölényével ütött hátba.

— Ne beszélj olyan hangosan, és jegyezd meg magadnak, hogy a nagyságot mindig az arányok teszik. Ha csak három zsemlye volna a világon és a tied lenne

az egyik zsemlyének a fele, gazdagabb embernek tartanának Rotschildnál. Igaz-e vagy nem?

— No ez egyszer igaz.

— Akkor nyugodj bele és gyere ferblizni. Látod, még csak hat óra s a vacsora legfeljebb éjjelkor lesz. Az időt el kell ölni. Már szoritottam is magunknak két helyet a legvégső asztalnál.

— Kik játszanak ott?

Rendre elmondta a játékosokat; nagy történelmi nevet viseltek valamennyien; három gróf volt és egy fejedelmi ivadék.

Ijedten hőköltem vissza. Hogy üljek én le ezekkel kártyázni? Mindössze néhány tizes bankó volt a zsemben.

— Nem, nem — dadogtam röstelkedve.

— Meg kell lenni. Hogy akarsz ismerkedni az emberekkel, ha nem azt csinálod, amit ők? Gyere, ha mondom.

Megfogta a galléromat s vitt. A hideg verejték gyöngyözött homlokomon. Mi lesz velem, ha elvesztem a pénzemet és nem tudok fizetni? Megöl a szégyen. Szaladni akartam, sőt már a vallomásra is el voltam szánva, de későn volt, mire zavaromban szóhoz juthattam volna, már akkor ott ültem a székekben két mágnás között, már a kártya is ki volt osztva és a szomszédom, az egyik gróf, nyájasan kérdezte:

— Megadod a vizit?

Megnéztem a kártyámat, két piros volt:

— Megadom — szóltam fojtott hangon — mennyi a vizit?

— Egy piczula — felelték — többnek nem szabad lenni.

Egy piczula! Oh be édesen hangzott most ez a szó: piczula. Meg voltam mentve. Visszanyertem legott lélekjelenléteimet és biztonságomat, a melyre e napon oly szükségem volt. De mint a villám egyszerre végighasította agyvelőmet egy aggodalom. Hohó! Ki tudja, mi Erdélyben a piczula? Hisz ezek kupának nevezik a kancsót, méltóságosnak mondják a nemes embert, nagyságosnak a főurat. Az ördög igazodik itt él. Hátha a tizforintos bankót nevezik piczulának?

Félenken indítottam hát el szemeimet az asztal közepére, ahol csakugyan közönséges Lónyai-hatosok csillogtak nyájas, ismerős fényben. Üdvözöllek kedves kis piczulácskák!

Nagy megkönnyebbülést éreztem s áhitattaljesen áldottam magamban a régi fejedelmeket, akik szűken adományozták az uradalmakat a székeley főuraknak. Sőt el is szedegették néha napján. De bölcsen cserélték, — mert bizony nagy zavarba hoztak volna most engem ő nagyságaik — ha nem így történik vala.

Tehát ferbliztünk. Gyorsan mult az idő. A fali óra kakukja minduntalan előjött elkiáltani, hogy egy órával megint közelebb értünk a képviselőválasztásokhoz.

Éjjel felé bejött a házi ur és stentori hangon kihirdette:

— Az asztalokra és székekre szükség van, urak!

Abbahagyták a játékot, beseperték a pénzüket (valami keveset én is nyertem), felálltunk, mire aztán néhány perc alatt összetolták az üres asztalokat a két szobán keresztül és vacsorához ültünk.

Azok a csodaszép, nyulánk, szürke szemű székeley leányok kezdték rendre hordani a nagy, egyszerű cseréptálatat.

(Vége következik)

Lili.

Álomtalan, nagy éjszakákon
Gyakorta elmerengék én
Egy bájos-édes operetten,
A Lili bíis történetén.
Mióta a tízér románczát
Dúldolgalom szerelmesen,
Minden bolondos, szöke lányban
A Lili mását kereseim.

A miillkor is... Utazni mentem,
Nem volt egész rendén szívemben
Valami megbomlott ideg.
Szemközt velem egy csókra-termelt,
Ádrándozó, szép, szöke gyermek...
S én elneveztem Lilinek.

Édes melegség szállt szívembe,
Mig rajt pihent tekintetem
És látni véltem, hogy szívéhez
Nem vagyok én sem idegen.
Valami titkos együtt-érzés
Ránk teregette fátyolát
S én akadozva szólni kezdtem:
„Kisasszony, úgy-e megbocsát?”

„Kisasszony, úgy-e megbocsát, ha
Szerelmes lettem most magába,
Szívem szorúl, agyam zavart...
Már nem tudom, hogy eshetett meg,
Egy bájos édes operettnek
Csodás varázsa fogva tart.”

„Az égre kérem, ne mutasson
Ily vérfagyasztó, vak közönyt,
Az égre kérem, ne tagadja,
Lilinek hívják úgy-e önt?
Az égre kérem, mosolyogjon
Ön így ezerszer kedvesebb...
És vallja bé, hogy ön a Lili,
A Lili, akit keresek.”

„Ah, úntatom?... De megbocsássa,
Úgy-e hogy ön a Lili mása
S akit imád az egy tízér?
És mondja kérem, úgy-e boldog?
A lányka durczásan mosolygott
S orcájába szökött a vér.

Majd szelidebben rám tekintett
És azt felelte csöndesen:
„Igen uram, ön eltalálta,
Valóban Lili a nevem.

Úgy eredetileg Amélie
És Lili a becczgető...
S akit imádok, nem tízér ő,
Ellenben nagykereskedő.”

„Egy nagykereskedőt imádok,
Ösmérik őt a társaságok
S korlátlan a hitele,
— S ez a kereskedőre rávall --
Régen beszélt már a mamával...
Vasárnap esküszöm vele.”

Én nem feleltem, ő se szólott...
Megtört a bübajos varázs.
Óh, megtaláltam végre Lilit,
Csak ideálja volna más!
Azóta is folyton kerestem
S találtam is nagyon sokat,
Az egyik a huszárt szerelte,
A másik a doktorokat.

A harmadik a tábla-birót,
A negyedik a dráma-író,
Az ötödik a herceget,
Az egyellen, igazi Lilit,
Ki engem szeret tudniillik,
Azt nem találtam soha meg!

Heltai Jenő.

A telegrafistának.

Irta: MATILDE SERAO.

(Vége)

— Kisasszonyok, egy kis csöndet kérnék, szolt a főnök.

Egy negyed kilenczre járt. Ez az utolsó óra volt mindig a leghosszabb. Akik ama félóracska elengedését kérték, nem tudtak hova lenni az idegességtől. Az igazgató nem jött és itt kellett rostokolni kilenczig.

— Jaj, nagysád, mikor jön az igazgató? kiáltott kétségbeesett hangon Borrelli.

— Itt az igazgató, mit akar tőle? szólalt meg egy férfihang a háta mögött.

Borrelli megrémült. Az igazgató várakozva pödrötte a bajuszát és hidegen tekintett a leányra, ama férfiak rideg nyugalmaival, akikre a nők nem hatnak.

— Köszönöm... Semmit... dörmögte ostobán Catarina Borrelli.

Az igazgató, mint rendesen, végigjárt az asztalok között és lassuságával kétségbeejtette azokat, akik előbb szerettek volna elmenni. Búvárkodott a lajstromokban, megnézte a *restante* telegrammok érkezésének idejét. A siető leányok könyörgő pillantásokat vetettek a főnök-nőre, hogy szóljon már az igazgatónak, hadd mehessenek. Az óra kilenczédfélre járt. A főnök úgy tett, mint ha nem venne észre semmit; az igazgatót nem szabad félbeszakítani hivatalos munkájában. Minden perc örökkévalóságnak látszott. Egyszerre aztán általános lett a kétségbeesés; az igazgató a férfiosztály ajtaja felé tartott.

»Elmegy, mi meg nem kaptunk engedelmet«, gondolták magukban a leányok.

Kár volt megjedni: az igazgató visszafordult és most egyenesen a főnöknő íróasztalához ment. Halkan, mereven beszélt a hölgyhöz, ki nagy figyelemmel, szemét lesütve, hallgatta. Egyik keze az asztalon hevert, a másik az arcát érintette és pillája minduntalan rebbent annak jeléül, hogy helyesli, amit mondanak. De nem felelt; az igazgató pedig csak tovább beszélt halkan, energikusan. A leányok, akik kimenőt kértek, úgy reszkettek, mintha ettől a negyedórától függne az üdvösségük. Mikor a főnöknő ajka mozdult, összerázkódtak. Pedig a nagysága csak egy-két szót vetett közbe, amire az igazgató azonnal hosszan felelt. Nyolcz óra ötven perczkor Caterina Borrelli végre nem állhatta meg és halkan így szólt:

— Gazember Galvani és Volta, ördög vigye a Daniell-elemet és a nőemanczipációt.

— Aquila jóéjszakát kíván, mondta Adelina Marko erős hangon.

— Azonnal válaszoljon neki, hogy az órája rosszul jár, mert még öt perc hiányzik a kilenczből; de különben is az új szabályzat rendel, hogy a vidék nem jelenthet többé hivatalzárást, az Nápoly dolga, zsörtölődött az igazgató.

Nyolcz óra ötvenöt perc volt. A leányokra ólomsúlylyal nehezedett rá a hét órai hiábavaló munka és lebzselés fáradalma. Mozdulatlanul ültek a székeken és annyi erejük sem volt, hogy fölkeljenek és menjenek; mikor végre elérkezett a rég várt kilencz óra, nem örültek neki.

— Chiaia zár.

— Még csak három percz mulva lesz kilencz; várjon! kiáltott az igazgató, igen keményen.

Végre megszólalt a főnöknő lágy hangja:

— Huszonegy óra van, kisasszonyok, de előbb meg kell adni a jelet.

A telegrafistának lassan, egyenkint indultak kifelé, csak a főnöknőnek mondtak jóéjszakát, mert az igazgató egyszer s mindenkorra kijelentette, hogy köszöntést nem kér senkitől. Az előszobában a reszkető gázvilág alatt, magukra vették felöltőjüket és némán, egykedvűen, bután távoztak. Senki sem bucsuzott el a másiktól, csak ki-ki egyet bólintott. A kapuban az anyák, apák, testvérek várakoztak, hogy hazakisérjék őket.

— Mi bajod, kérdezte Giulietta Scaranno anyja a leányát.

— Semmi, mama.

— Rosszul vagy?

— Nem, csak fáradt vagyok.

III.

Az igazgató levél alakjában tudatta a főnöknővel, hogy április 8-án, vasárnap, vannak az általános képviselőválasztások, 15-én, vasárnap pedig a pótválasztások. Ebben a két hétben tehát nagy távirattörődások lesznek, különösen szombaton, vasárnap és hétfőn. Számít a kezelőnök buzgalmára és szeretné tudni: hajlandók lesznek-e két, három, négy órai rendkívüli munkát végezni. Ez mindenkinek a tetszésétől függ; ő nem akar kényszeríteni senkit.

Ezt a rendeletet fél háromkor, ünnepiesen olvasták föl a kezelőnök előtt, a két főnöknő jelenlétében. A leányok révedezve hallgatták. Egy sem tudta magát eltökélni. Még két nap volt hátra. És tüstént nagy forrongás támadt a hivatalban, az utcán és otthon. Nem, nem fognak rendkívüli szolgálatot végezni. Elnyomás, gyötrellem a rendes munka is; most aztán még ráadás is kell?

Olyan nincs! Kiért, miért? Ugy bánnak velök, mint az igavonó barmokkal. Fizetésök napi három frank s még abból is mindig levonogatnak holmi díjak, betegség és birságok czimén. Pedig mindnyájoknak oklevelük van és épp olyan a szolgálatuk, mint a havi kétszáz lírával javadalmazott másodosztályu tisztviselőké. Erdemet szeretni? Ugyan kitől várhatnak jutalmat? Nem nevezte ki őket se a kormány, se a minisztérium; egyszerű alkalmazási okmányt kaptak a főigazgatótól és el lehet őket csapni, amikor tetszik. Jövőjük? Az nincs. Ha az a szerencsétlenség vár rájuk, hogy negyvenéves korukig kell szolgálniok: a kormány kilöki őket az utcára, egy fillér nélkül, mert megvénültek, megbutultak.

Mindez a keserűség kitört most e fiatal lelkekből; még a legjámorabbakban is fölébredt a sok apró baj, igazságtalanság emléke. Megesküdtek, hogy nem dolgoznak egy perczzel sem tovább a rendes időnél.

... És mégis mely csoda történt? A nagy napok közeledvén, mindenik oda irta a nevét az »önkéntes ajánlati lapra«; még Maria Vitale is hirül adta levélben, hogy bár most még ágyban fekvő, mert harmadszor kapott bronchitist, de a kellő időben szolgálni fog.

... Micsoda nap volt az az április nyolczadika! Már kora reggel mint záporosó kezdett özönlenni a képviselőjelöltek telegrammáradata a polgármesterekhez, jegyzőkhöz — csupa ajálkozás, könyörgés, kétségbeesett igérgetés. Aztán a belügyminisztérium még egy, utolsó körrendeletet intézett az ország összes prefektúráihoz: titkos irás, négyszázhetvenkét számcsoport, rettenetes fáradtság, mert az ember szüntelenül fél, hogy elvét egy jelet s akkor az egész távirat érthetetlen; egyébiránt minden hibával hat lira birság jár.

Az igazi láz azonban csak délben kezdődött. Minden város, község, prefektura jelentéseket küldött a minisztériumnak, az *Agenzia Stefanin*nak, a lapoknak, a jelölteknek, a jelöltek barátaiknak, a pártvezéreknek, a klubbnak. Aztán következtek a magántáviratok; ezer kommentár, csüggedés, bátorítás, haldokló reménység, diadal, gratulálás, várakozás, káromkodás, keserűség, szkepticizmus. Délután három óraker a láz igazi dühösséggé vált. A férfiosztályban négy vonal dolgozott Rómával; kettővel több a rendesnél. És mégis minden késett. Működött minden gép. A két turnusvezető álvajárá módjára sétált az asztalok között, kezökben nagy csomó távirattal. A női osztályba nyíló ajtó nyitva volt, ami máskor nem szokott történni és mégsem tekintett hátra senki.

A *hughesisták* közt ilyes párbeszédék folytak:

— Mennyi van még hátra?

— Negyvenhárom.

— És a késés?

— Harmadfél óra.

— Jézus Mária!

Majd kérdés az állomásokhoz:

— Hány van még?

— Hatvannégy.

A leányok elsápadtak. A táviratok özönlése most már csodaszzerű volt: mindenki telegrafált. Még egy vonalal kellett összekötni Rómát s ez a vonal — ritka szerencse — a női osztálynak jutott. A Morse géppel csak vettek ezen a vonalon. És Caterina Borrellit ültették az asztalhoz, mint aki legjobban tud venni. A leány orrára nyomta pápaszemét és keresztbe vetve lábát, mint egy férfi, idegesen összeszorított ajakkal irt. Elég volt egy betűt látnia, kitalálta a szót. Ujja tintás volt. Szája kiszáradt. Dühösen másolt. És még jeleket adott, hogy csak hamarabb, hamarabb.

Az igazgató némán, komoran járkált föl s alá, mint a ketreczbe zárt oroszlán.

Este nyolcz óraker még ott volt valamennyi keze-lőnő, étlen, szomjan, égő szemmel, papiroshalmok közé temetkezve és olykor egy fátyolozott hang kérdezte:

— Van még sok?

IV.

November tizenkettedikén elállt az eső, de az egész nap szürke volt és délután tompa mennydörgés hallatszott. Négy óra felé a turnusvezető beszólt a nő osztályba a másod-főnöknőhöz:

— Szicziával megszünt az összeköttetés.

És olyan pillantást váltott a hölgygel, mintha valami igen nagy baj volna. A leányok is egymásra néztek és a fejüket rázták. Nápoly már négy nap óta lassankint elszigetelődött a világtól. Velence Rómán át küldte táviratait; Campobasso a postához folyamodott; Ancona elnémult! Benevento hallgatott. Most, hogy Szicziával megszünt az összeköttetés, mindenkit az elhagyatottság érzése fogott el. A többi vonalon is zavarok voltak, nem a nedvességtől, de a levegő elektromos feszültségétől, mely az áramokat megszagatta.

— Kisasszonyok, ne érintsék a billentyű fémes részét, mert ütést kaphatnak; szólt a másod-főnöknő.

De a leányok mégis szívesen üzték ezt a játékot. Ha csak a reflektorhoz tették ujjokat, bizsergés futott végig testükön.

— Borrelli, Borrelli, ne tréfáljon az elektromossággal; megütheti a villám.

— Mesebeszéd az, nagysád.

Maria Immacolata Concetta Santaniello minden dörgéskor keresztet vetett magára és az ajka mozgott, mintha imádkoznék. Peppina De Notaris összeresztett, valahányszor villámlott. A többiek fecsegték. A másod-főnöknő egyszerre elkiáltotta magát:

— Salerno felé egy póznába belecsapott a mennykő!

Egyszerre hat vonal romlott el; de a gépek azért nem hallgattak. A fémes részeken itt-ott szikra ugrált. Most belépett a terembe a főnöknő, gyászban, fekete fátyollal, fekete kesztyűvel; a szeme ki volt sírva. Hal-kan beszélni kezdett a másod-főnöknővel. A kezelőnők rá néztek és elhalványodtak. *Onnan* tért vissza, ahova több leánynyal ment. De nem merték kérdezni, mi történt ott. Villám cikázott végig a fakó égen, aztán nagyot csattant: a mennykő leütött valahol a városban. Minden gép sistergett, szikrák pattogtak, az elszigetelőkön kékes láng lebegett. A turnusvezető bekiáltott a férfiosztályból:

— Vihar jó! Veszély van! Minden vonalat a földbe!

A másod-főnöknő habozott egy pillanattig; ilyesmire ritkán szoktak folyamodni. De a közelben ismét lecsapott a villám.

— Földbe a vonalakat! kiáltott ismét a turnusvezető.

Egyszerre végtelen csönd lett a teremben. Nápoly elszigetelődött. A billentyűk, a gépek megbénultak. Az áram kihalt. És a temetőből érkező főnöknő köré csoportosulva, a telegrafistának siratták Maria Vitalét.

Nem igaz a közmondás: »Hallgatni arany« — hisz láthatjuk, hogy a lehangosabban beszélők zsebelik be az aranyakat.

*

Aki hibáit megismeri: okos ember; aki hibáit bevallja: bolond.

*

Az erőszakhoz nem kell magyarázat.

*

A hizelgés a legjobb protektor.

Krónika II.

A kis patikárusné.

— A jövő évtized vaudeville-íróinak szíves figyelmébe ajánlja *Wlassics* Gyula dr. közoktatásügyi miniszter. —

SZEMÉLYEK:

A kis patikárusné,
Egy öreg ur,
Egy fiatal ur,
Egy kisasszony,
Egy szobaleány,
Egy suszlerinas.

Történik a kis patikárusné gyógyszer-tárában.

ELSŐ JELENET.

A kis patikárusné (Egyedül van és szalmiák-czukrot eszik. Majd elénekli a következő kuptét):

A nőről úgy nyilatkozott
Egy nagy civilizátor:
Ha, gyöngé, legyen feleség
És patikus, ha bátor.
Wlassics Gyula miniszter is
Hódolt ez ideának
S én megnyitottam csakhamar
A pati-patikámat.

Korunk vivmánya ez s a nő-
Emanczipációé,
Majd tíz év múlva kiderül,
Hogy rossz, avagy hogy jó-é?
S habár az üzletnek ma még
Sok konkurrensé támad:
Nem féltém én ma senkitől
A pati-patikámat.

Ifju vagyok s csinos nagyon,
Hallottam is gyakorta,
De ennél jobban érdekel
A torta s a retorta.
Sokra becsülöm azokat,
Kik nékem kurizálnak,
De tőlük is megőrizem
A pati-patikámat!

Ah istenem, nincs szebb pálya a világon a patikárusnéi pályánál. Az ember keverhet, pepecselhet annyit, amennyi neki tetszik. És mennyi szalmiák-czukrot áll az ember rendelkezésére. Továbbá a szépitő-szerek minő pazar halmaza: rizspor, arczfesték, hajkenőcs, crème, glíczerin stb. stb. Igazán úgy elszórakozik itt az ember ebben a műhelyben. Mennyi fiatal, csinos vevő! Mindeniknek van valami sikerült bókja a számomra. Csak azok a betegek ne volnának! Ki nem állhatom a betegeket. Ez az üzlet egyetlen árnyoldala. Ah, de minden gyönyört drágán kell megfizetnünk, ilyen az élet!

MÁSODIK JELENET.

Előbbi. Egy öreg ur.

A kis patikárusné: Parancsol uram?

Az öreg ur: Szalmiák-czukrot kérek.

A kis patikárusné (elhalványodva): Mit?

Az öreg ur: Szalmiák-czukrot!

A kis patikárusné (rövid habozás után): Sajnálom, nem adhatok. Nincs, elfogyott.

Az öreg ur: De hiszen itt vagy huszonöt dobozt látok?

A kis patikárusné: Igen, de ez az én magántulajdonom. Magánhasználatra szolgál.

Az öreg ur: A kisasszony mókázik?

A kis patikárusné (hidegen): Nem szoktam ismeretlen emberekkel mókázni. Mondtam, hogy nincs. Tessék más gyógyszerértárho menni!

Az öreg ur: Figyelmeztetem, kisasszony, hogy a 27,962 b) számú belügyminiszteri rendelet értelmében minden patika tartozik magát szalmiák-cukorral ellátnia...

A kis patikárusné: Én pedig esküszöm önnek, hogy fityülök a 27.962 b) számú belügyminiszteri rendeletrre.

Az öreg ur: Akkor én önt föl fogom jelenteni!

A kis patikárusné: Komolyan?

Az öreg ur: A legkomolyabban.

A kis patikárusné: Akkor. kénytelen vagyok önnek egy dobozzal adni. Figyelmeztetem azonban önt, uram, hogy ez nem lovagias eljárás és hogy ön visszaél egy védtelen, gyöngé nőnek a helyzetével. Itt a szalmiák-cukor és szégyelje magát, uram!

Az öreg ur: Kegyed pedig, kisasszony, igyekezzék vevőivel szemben előzékenyebb bánásmódot tanusítani. Ha minden szalmiák-cukrot maga eszik meg, akkor bezárhatja a patikát. (El.)

A kis patikárusné: Tessék! Nem elég, hogy kioroszakolt tőlem egy doboz szalmiákot, még gorombáskodik is. Gyűlölöm az öreg urakat.

HARMADIK JELENET.

Előbbi. Egy fiatal ur.

A kis patikárusné: Ah, Adolár! Isten hozta!

A fiatal ur: Jó reggelt. bájos angyal. Engedje meg, hogy bajusz-pedrőt kérjek öntől.

A kis patikárusné: Bajusz-pedrőt? De Adolár, minek?

A fiatal ur: Furcsa kérdés kedves angyalom. Ki akarom pödörni a bajuszomat.

A kis patikárusné: Főlösleges. Nekem így is tetszik.

A fiatal ur: De édes, csak nem járhatok kipödretlen bajusszal?

A kis patikárusné: Vagyis más szóval, nem akar, azaz már nem akar nekem tetszeni és ami ezzel egyértelmű: másnak akar tetszeni? És ön azt hiszi, hogy én ebben is segíteni fogom. Soha! Tudja meg uram, hogy soha!

A fiatal ur: Ön féltékeny?

A kis patikárusné: Ön pedig csapodár! (Sirni kezd.) Oh miért is léptem erre a pályára, amelyen mindenkinek adhatok orvosságot, csak magamnak nem.

A fiatal ur: De édes, egy tégely bajusz-pedrő miatt...

A kis patikárusné: Hallgasson!

A fiatal ur: Figyelmeztetem, hogy a belügyminiszter 27,963 a.) számú rendelete szigoruan meghagyja...

A kis patikárusné: Én pedig figyelmeztetem önt, hogy ha ön a belügyminiszteri rendeletrre hivatkozik, akkor igenis adok önnek bajusz-pedrőt, ámde előbb megmérgezem arzenikummal...

A fiatal ur: Micsoda? Én bajusz-mérgezés áldozata? Soha! Kisasszony köztünk vége mindennek! (Elrohan.)

A kis patikárusné: Hát pálya ez? Csupa keserűség az ember élete. Az emberek folyton olyan dolgokat kérnek tőlem, amit nem adhatok... És Adolár... Ah, gyűlölöm a fiatal embereket!

NEGYPEDIK JELENET.

Előbbi. Egy kisasszony.

A kis patikárusné: Parancsol nagysád?

A kisasszony: Egy üveg glicerint kérek.

A kis patikárusné: Mit?

A kisasszony: Egy üveg glicerint!

A kis patikárusné (gyanakodva): Minek?

A kisasszony (nevetve): Furcsa kérdés! Hát mire használnák a glicerint? Csak nem bajuszpedrésre?

A kis patikárusné (félre): Bajuszpedrés? Hah! Minő gyanu! Ő az, ő az, akinek a kedvéért Adolár a bajuszát ki

akarta pederni. És ennek én adjak glicerint? Hogy a bőrét finomítsa vele? Soha!

A kisasszony (türelmetlenül): Megkapom a glicerint?

A kis patikárusné (hidegen): Nem!

A kisasszony (csodálkozva): Nem? De hát miért nem? Ugy tudom, hogy a glicerint orvosi rendelet nélkül is kapni minden patikában...

A kis patikárusné (nyomatékkal): Minden patikában, de nálam nem, különösen pedig ön nem!

A kisasszony (riadozva): De miért?

A kis patikárusné: Még kérdezed, hűtlen kigyó? Széppíteni akarjuk magukat ugy-e, finomítani a bőrünket, hogy valakinek a csókjai jobban essenek...

A kisasszony (megrémülve): De...

A kis patikárusné (lekap egy nagy fehér bődönt az állványról): Olvasd el, mi áll ezen a bődönön!

A kisasszony: Vitriol! (Sikoltozva menekül a patikából).

ÖTÖDIK JELENET:

Előbbi, majd egy szobaleány.

A kis patikárusné: Ah istenem, ez jól esett, most már megint nyugodt vagyok. Azt hiszem, most már pontosan, előzékenyen és szeretetreméltóan fogom kiszolgálni vevőimet...

A szobaleány: Kezeit csókolom, egy receptet hoztam, kérem...

A kis patikárusné: Helyes, kedves gyermekem, helyes. Adj ide a receptet, maga pedig foglaljon helyet.

A szobaleány: Igen is kérem...

A kis patikárusné: Mindjárt meglesz... (olvasni kezdi a receptet) Micsoda irás! Lesz szíves megmondani a doktor urnak, hogy máskor olvashatóan írjon, mert különben kidobom a receptjét az ablakon...

A szobaleány: Igenis kérem...

A kis patikárusné: Aqua destillata... Mi? Mi ez?... Jól látnak-e szemeim?... No, ez már mégis csak sok egy kicsikét... Hallatlan szemtelenség! Egy ilyen receptet küldeni nekem, egy tisztességes fiatal leánynak! Ezt nem tartottam lehetségesnek... (a szobaleányhoz). Takarodjék innen és vigye a receptjét, én nem nyulok hozzá... Annak a gazember doktornak pedig mondja meg, hogy máskor nézze meg miféle recepteket küld hozzám, ha nem akarja, hogy botrányt csináljak... Jellemtelenség!

A szobaleány: Igenis kérem! (Megrémülve elsiet a recepttel.)

HATODIK JELENET.

Előbbi, majd egy suszterinas.

A kis patikárusné: Hát pálya ez? Istenem, istenem! Ha meggondolom, hogy ma még senkit sem szolgáltam ki...

A suszterinas: Kérek egy tégely pomádét!

A kis patikárusné: Mimádét?

A suszterinas: Pomádét! Mondtam már.

A kis patikárusné: Aztán kinek kell?

A suszterinas: A majsztramnak.

A kis patikárusné: Igen. No hát nem kap.

A suszterinas: Már miért?

A kis patikárusné: Mert az összes pomádé-készletet Wlassich Gyula doktor, közoktatásügyi miniszter ur ő exczellenciája foglalta le magának. Ezt mond meg a majsztramnak.

A suszterinas: Nem mondom meg, mert ugy is tudom, hogy mit mondana rá.

A kis patikárusné: Ugyan mit?

A suszterinas: Azt, hogy süsse meg a kisasszony az ilyen patikát!

A kis patikárusné: (elájul).

— Fügögy. —

Incubus.

Tavaszi virág nélkül.

Irtó: HERMAN OTTÓNÉ.

Volt egyszer — de nem így kezdem, mert még azt találná gondolni valaki, hogy mesét mondok.

Ismertem régen egy leánykát; *virágnak* is nevezhetném: piros volt, friss, üde, hamvas, mint az, amelynek a nevét viselte, — a rózsa.

Ama tündéralomhoz hasonló kor kezdetén volt, amelyben modern nyelven — nem tudom, hogy miért — a lányokat izetlen cynissal »backfisch«-nek szokták nevezni; abban a korban, mikor a zsendülő gyermek a bábuját gyöngéd szavakkal, öleléssel, szenvedélyes csókkal árasztja el, anélkül, hogy sejtelve volna, hogy ez a lázas szeretet azt a bábút már csak félig illeti... a másik fele a lelkében megfogant, öntudatlan, szunyivadó, tehát már létező eszménykép embrióját illeti.

Ebben a gyorsan tovaröppenő, örökre visszasírt bábujos korban, mikor a vágyak még alakatlanok, a sejtések beszámíthatatlanok, mint a hajnali félálomban sutogott szavak — a bábút a kis Rózsa kezéből — alig hogy azt szíve túláradtában »egyetlenem — szerelmem — mindenemnek« kezdte nevezgetni — egyszerre, egész váratlanul — kiütötte valaki, s mikor döbbenve körültekintett, egy beesett szemű, ránczos homloku, sápadt vézna ismeretlen állott előtte, akinek fanyar, gúnyos mosolygás ült a fonnyadt ajkán.

Ki volt ez az ijesztő rútság? Nem is kell hosszan bemutatnom... hiszen ki ne ismerné közülünk? A neve különben: *Életküzdelem*.

Kérges baljával durván ragadta meg a szepegő gyermek-leánya gyöngéd kis kezét, míg jobbajával egy *ravatalra* mutatott.

Az édes apa feküdt ott mereven... Az örökre lecsukott szemeket, ajkakat, a jéggé dermedt, hajdan oly munkás kezét egy megtört gyászos asszony és négy aranyhaju árva könyei, csókjai borították.

Mind a négy fiatalabb ő nála.

Megértette a néma, kegyetlen ujjmutatást és megadással követte a szigorú vezetőt...

Ment, amerre az vonszolta maga után, vagyis amig kilökte a nagy, idegen világba, egyedül, oltalom nélkül, hogy megtanuljon kenyeret keresni... hogy ő, a törékeny, a gyöngye, támasza, főntartója lehessen egykor a még gyámoltalanabbaknak.

Bábujától, virágaitól, gyermek-álmaitól el sem buszuzhatott. Nem igen volt idő az érzelésre; alig annyi, hogy a nedves rögökön, melyek az édes jó apa tetemét takarták, kizokoghassa bánatát.

Aztán — hogy, hogy nem — egyszer csak vasúton találta magát.

S amint a waggon ablakán kihajolt, hosszú fekete fátólán, melyet a szél vadul kányargatott, és omló könyein keresztül ismét ott látta a gyászos asszonyt, az aranyhaju négy kis árvát, amint zsebkezdőkkel intgetnek s zokogva kérdelik: isten veled... isten veled!...

Aztán nem látott semmit többé... A távolság, a fekete füstosztlányok, melyek tépett gázfátyolként vonultak a légben utána, elfödtek szemei előtt a mi még fönmaradt az édes gyermekkorból, az *otthoni* bábujos világából.

Egyedül maradt... oh! végtelen, kimondhatatlan egyedül. Eddig nagy erővel összeszedett bátorsága, ön-bizalma is elhagyta. Névtelen csüggedés, félelem, kétségbeesés ragadta meg; hátraroskadt ülőhelyére s arcát kendőcskéjébe temelve szívtépő, görcsös zokogásba tört ki:

»Lesz-e erőm... lesz-e tehetségem... kitarásom?« tördelte fuldokolva.

Sirt... sirt, ki tudja meddig... Aztán letörülte a könyét; a vihar lassan elült; kitörése mintha könnyített volna lelke boruján.

— Nem szabad... nem szabad! suttogá. Légy okos, *hiszen nem vagy gyermek!*...

Tizenégy éves volt.

A haját megsimította; lehuzta kesztyűjét — kimélni kell — gondosan kis utitáskájába tette s egy könyvet vett ki onnan.

Ez a könyv pedig nem volt sem *Daudet*, sem *Zola*, sem *Maupassant* legújabb regénye; egyszerű, késfok vékonyságu füzetke volt, melynek borítékán ez a cím feketélt: „*Az állami elemi tanítóképezdek tanterve.*“

De mielőtt a „*Vezérelvek*“ isten tudja hányadszor való olvasásához kezdetet volna, egy édeskés, vontatott hang, a kíváncsi, vagy unatkozó utazók ez obligát kérdését intézte hozzá:

— Hová tetszik utazni, ha kérdenem szabad?

Összerezent s fölkapta fejét. Egy férfi ült az átelleni tulsó szögletben. Hogyan és mikor került oda, nem tudta. Tán amig keserű bujával zsebkendőjébe temetkezett.

— A képezdebe — felelt röviden, mintha olyan csak egy volna a világon s azt az egyet mindenki tar-toznék tudni, hogy hol van

Aztán mélyen belehajolt a füzetbe, mintha értésére akarta volna adni a kíváncsinak, hogy nincs kedvére a beszélgetés.

— Á—áh, valóban?! — mondotta amaz deklamálva — tehát jövődöbeli pályatársat tisztelhetek bájos kegyedben. Lám, mily váratlan szerencse!...

Fölkelt és bizalmaskodva szembeült a lánynyal.

A megszeppent gyermek önkénytelen emelte rá félnék tekintetét s a tolakodó utitársat figyelmebben vette szemügyre.

Merész tekintetű, gyűrött kézelőjű, nyakkendő nélkül való ifju volt az, kuszált üstökkel s borotva nyomán sarjadzó negyed- vagy ötödnapos szakállal a megviselt arcán.

— Ön is tanító? — kérdezte Rózsa érdeklődve.

— Tanító?... igen... nem éppen... azaz — amint vesszük! felelt amaz kissé megzavarodva. — Tanító, vagy pap... *Thalia* papja. Egyre megy. Mi játszva tanítunk és tanítva játszunk. Ez sikerült mondás, nemde szép hölgy? mondhatnám elmés... Tehát nem a színképezdebe igyekszik kegyed?

— Olyan is van? kérde a gyermek tapasztalatlanul.

— Ha van-e?! persze, hogy van... ámbar egyáltalán nem értem, hogy *miért van*...? Mi szükség rá...? Én színművész vagyok és dicsekvés nélkül mondhatom magamról: ha *Babérvölgyi* nem volnék *Kean*, vagy *Talma* szeretnék lenni, pedig... s ezt nem kevesebb büszkeséggel mondom — a szinitanodának soha még csak tájékán sem jártam... Ah, *szép nagysám!* a hivatás, a tehetség, a lángész! ettől függ a siker. Ha ez meg van, *minden* meg van! Képezde!... A képezde csak arra való, hogy megfosszon eredetiségünktől. A képezde a *zseni* teremő erejét vaskorlátok közé szoritja s pedans chablonjával *Procrustes* rendszerét majmolva, a nagyszabású törekvést a törpe középszerűség niveaujára szálítja alá. A genie önmagát nemzi, mint a meseszerű *scarabeus* küzdelem, vajadás nélkül sziporkázva pattan elő, mint *Minerva Zeus* fejéből... Örök szerencse rám s kortársaimra, hogy én ezt reveláltam magamban... éreztem a szent tüzet lobogni keblemben s az iskola fullasztó, lélekölő porát lerázva, büszke szárnycsattogással sasként röpdülök a *művészet zenithje* — a halhatatlanság felé!...

Ezt a hatalmas galimatiás zuhatagot a leánya némán, kábultan hallgatta. Keveset értett belőle, de annál világosabban érezte, hogy a véletlen kegyelme nem mindennapi nagysággal vezette össze.

— Hát olyan nagy boldogság színésznek lenni?... kérdezte tiszteletteljes alázattal.

— Ha boldogság-e?!... Az egyetlen e földön!... Kisértse meg... jöjjön velem! Ne, óh ne lépjen arra a rideg, örömtelen pályára, amelyen csak vesződés, unalom s egy rakás vásott, romlott gyermek várja. Ez a rózsajk, ez a csillagszempár, ez a czedrustermet mosolygásra, tündöklésre, diadalokra van teremtve; ez az olvadó, lágyan csengő hang nem az egyszeregy, a száraz, számtani műveletek reczitálására van hivatva... Művésznőnek születni, »nagy és szép gondolat«, mint valaki megírta — valahol. Dicsőség, hírnév, ünnepeztetés várja. Önt s ön, szegény szép gyermek, ahelyett, hogy géniuszát követné, vakon rohan az éjszakába, mely el fogja nyelni... nyomtalanul! menthetetlenül!...

Rózsá egyre nagyobb áhitattal hallgatta.

Szépségéről eddig sejtelve sem volt; így hozzá még soha senki sem beszélt. A »művész« szemeiben az ihlet elragadtatását látta; a féktelen fűrtökkel borított homlokot csodálatos, földöntúli fény sugárzotta körül. Amit mondott s ahogyan mondta, mind oly ujnak, szépnek, szédítőnek tűnt föl előtte.

Még elhanyagolt külseje, poros cipője, borotvátlan álla is elveszté előtte a proletári jelleget s a külsőségeken fölülemelkedett lelki nagyság szabadalmának színét öltötte.

Vonzatva, leigézve s teljes odaadással figyelt „Babérvölgyi“ urra, aki az elért hatást észrevéve, kétszerezett hévvel verte a vasat:

— Nos, akar-e vélem jönni? Én oktatni, vezetni fogom. Adja kezét... bizza rám a sorsát, a jövőjét. Van e lehet-e valami magaszosabb, mint elhagyni a mindennapiság szélesre taposott útját s lelkünk sugallatát követve, egy kiváltságos pályán, a nemzeti kultúra harczosakint bátran előre törve, dicsőséget, babért aratni! Megvetni a kis lelkek előítéletét; az eltörpült pályatársak irigy fondorkodását; a kritika rosszakaratu, hivatlan gáncsait s előre, mindig előre nyomulva, nemes versenyre kelni; tünni, szenvedni, küzdeni — nem a közönség tapsáért, hanem az *eszményért*, mely halhatatlan, szent... örök, amely fölemel és megdicsőít... Óh, jöjjön! kövesse lelkem mérész szárnyalását a nap felé... a végtelenbe!...

Felényi bombast is elég lett volna, hogy a szegény, tapasztalatlan kicsikét elkápráztassa. Naiv kis szívét soha nem ismert fanatikus lelkesültség szállotta meg. Oly hősinek, magaszosnak tűnt föl előtte, amit hallott! Feje szédült, arcza lángolt, szemeiben az elragadtatás könyűi csillogtak.

Igen!... *elmege vele*.

Küzdeni és győzni akar ő is, hogy neki is helye legyen egykor halhatatlan bajnokai közt az »örök eszménynek«, amelylyel ugyan — igazat szólva — rajongó kis feje még nem volt egészen tisztában...

Már-már kinyújtja jobbát, hogy azzal sorsát az »apostol« kezébe tegye, mikor a színész drámai gesztussal égfelé mutató karja közepén — ugy a könyök táján — észre vesz valamit; valami csekélységet... egy kis, kerekded — *lyukat*... nem sokkal nagyobb, mint egy kétfilléres — — —

A szép — most már fehér — Rózsá, mikor ezt az utikalandját nekem elbeszélte, itt szünetet tartott; csak annyit, amennyi egy megkönnyebbült sóhajtásra elegendő. Aztán méla mosolygással puha, zengetes hangján folytatta:

— Es ez a kis »folytonossági hiány« enyelte rajongásom, dicsvágyam, illuzióim összes készletét — — — Ehelyett anyám jelent meg képzeletemben, meg a négy

kis árva, amint a *kenyérkeresőt* várják reménykedve, s amint ez a várva-várt, majd egyszer csak beállit hozzájuk — — *rongyosan*... Ez a fillérnyi lyuk mentett meg mindnyájunkat Thalia iskolakerülő kóbor apostolat sorsára, biztam — engem is sodort tovább a magamé... rögs-uton, küzdelmes cél felé. Nem bántam meg. Tapsban, diadalokban nincsen részem; munkában annál több. De ezt a munkát szeretem, mert *hiszek* benne.

— S az »unalom«?

— Nem ismerem.

— A »romlott gyermekek«?

— Merem állítani, hogy még soha sem láttam romlott gyermeket.

— De a »vesződés«?

— Azért bőven kárpótol az a tudat, hogy misziót végzek, no, meg drága kis szöszkém nagyon szerény, de biztos megélhetése Szóval, jól van minden, ugy amint van... És mégis... de ezt csak Önnek mondom el... sokszor érem rajta magam, hogy tündöve gondolok a szegény *bolygóra*, amely fölfedezetlen fényével, tán ma is egyedül száguld az ismeretlenség ködében — — — ha valahol le nem zuhant képzelt egéről, mint egy kialudt meteorkő, hogy elvegyüljön a föld porában, hogy megtapossák, mint rögsöt... a rögsök közt. Vajjon melyik égtájon... mikor?... miképpen?...

Ha én azt valaha megtudhatnám — — —

INNEN-ONNAN.

✱ *Mors pacificus*. A sápadt halál, mely »egyaránt kopogtat szegények kunyhóján s várán királyoknak« — kiegyenlít minden differenciát s egyazon békességes gyászleppellel takarja be a legnagyobb ellenfeleket is. És azok ott már megvannak egymás mellett szépen csöndesen. Legklasszikusabb illusztrációja ennek az illusztrált napi lapok nagy temetési illusztrációja. Ez állandó s a galvanokausztika segítségével elkophatatlanná varázsolt cliché. A háttérben fekete lobogós, drapériás házak; fátyolba vont égő gázlámpák; nyolcz fekete mén vont koporsókocsi; a távolatba vesző koszorús kocsik; fáklyás, egyenruhás, kardos, zászlós alakok és nép, nép, tömérdek nép, csunya szomorús arcz és kalap nélkül való fej. Ez a kép mindig egy, csak a felirata változik. Legutóbb, a mult év április havában, egy nagyszerű budapesti temetést ábrázolt a felirata szerint. Most egy nagyszerű bécsi temetést. És jó ez így. Az olvasók megnyugosznak benne, a nagyszerűen eltemetettek meg pláne nem haraguznak meg érte. Mert csak az élő emberek különbözőnek egymástól, a nagyszerű temetések azonban majdnem mind egyformák. A halál pedig feltétlenül egy és ugyanaz mindég és mindenütt.

* * *

+ »Uraságod, úgy látszik — idegen?« Ki emlékezik még erre a nyájas kérdésre?... Mikor Turinban ravatalra tették azt az igen öreg magyar embert, aki nemzetünk történetében valamikor nem éppen utolsó szerepet játszott, akkor volt divatos ez a kérdés. Kissé pajkos, de igen kegyeletes fiatal urak ötlete volt, akik a nemzeti színház kapui elé állva, ezzel hozták zavarba a színházba siető kegyelelteneket. És csakugyan sikerült is akkor ennek a kérdésnek szakadatlan ismétlésével megakadályozni a gyásznapokon a színjelőadást. No, de okult is ezen a nemzeti színház. Mert ime, most, hogy február 26-ikán a monarchia közéletének világhírű és magas rangu Nestorát temették Bécsben, a színház kapui zárva maradtak s a színlap hírül adta, hogy a gyász miatt nincs előadás Nagyon helyes! Legalább nem nyilt alkalom arra, hogy ismét divatba jöjjön a kegyeletből fakadó pikáns kérdés: »Uraságod, úgy látszik — idegen?«

✧ **Az Uristen protektorai.** A német birodalmi gyűlés reakcionárius és konzervatív pártjai törvényjavaslatot terjesztettek a törvényelőkészítő bizottság elé, mely szerint az *Isten létének tagadása 600 márka pénzbírsággal, eselleg két évig terjedő fogsággal büntetessék.* No, már ez azután a porosz junker-gógnak a netovábbja! Nincs az az éretlen, vagy gonosz atheista a világon, aki valaha olyan pökhendiségre vetemedett volna a mindenséget összetartó legnagyobb tekintélyvel szemben, mint a milyen pökhendiség ebben az ostoba törvényjavaslatban fejeződik ki. Ehhez még annak a porosz gardelieutenantnak önérzetes konfidenciája sem fogható, aki a gyönyörű alpesi kilátástól elragadtatva, így kiáltott fel: *Herr jott, ich gratulire.* Az Istenvédő javaslat vállveregető leereszkedéssel ennyit mond csupán: »ne félj szegény öreg, — ha magad nem is tudod megvédelmezni magadat — itt vagyunk Mi!«... Csakugyan mennyei türelem és isteni jóság az az Urtól, hogy még erre sem csap le haragos villáma az ő esztelen és keresztényi alázat nélkül hetvenkedő protektorai közé. Hát az Uristen rázorult arra, hogy a Staatsanwalttól képviselt felperes legyen a német Gerichek előtt, s hogy nyomorult apró emberkéket ő miatta — az ottani visontaisomák túlbuzgó védelme daczára — 600 márka pénzbüntetésben marasztaljanak *külömbeni végrehajtás terhe mellett?* Hát idáig degradálja már az Uristent a földi dicsőségében az örületig elbizakodott Junkerthum? Hát nem istenkáromlás az ilyen isteni védelem?... A dolog pöffeszkedő frivollása annyira szembeszökő, hogy e mellett szinte eltörpül gonosz veszedelmessége. Pedig a gonosz veszedelemnek is elég nagy lenne az olyan törvény, mely szárnyát szegi a gondolkodás szabadságának s alaptalan buta vádak üzött vadjává tehet minden bölcsészt és tudóst... Mindent összevéve, azt hiszem, hogy az a javaslat a század legnagyobb ostobasága s egyúttal legvakmerőbb istentelensége. A hívő ember illet látva, szinte várja már, hogy hol, mikor és mi módon alázza meg az ég a végfelfuvalkodottságában többé határt nem ismerő porosz junkerséget? A megalázás nem is maradhat el. Csak türelem. Nem ver az Isten bottal!

✧ **Az anyapárti farkasverem.** Hogy is van csak az a mese, mikor a tyúk, kakas, nyúl, őz, róka, farkas mind egy verembe estek? Igen, ilyen formán: Nagyon megéheztek, legkivált a farkas azt végezték tehát, hogy akinek közülök a neve legrutabb, azt megeszik. Rákezdte, hát a farkas:

Polonyi — Molonyi
Az is szép,
Jusht — Busth
Az is szép,
Eötvös — Gölhös
Az is szép,
Ugron — Bugron
Jaj beh rút!

S megették az Ugront. De aztán ezt nagyon megbánták s ki mondták, hogy a megevés *nem gill.* Ugron teljes régi épségében élt és virult ismét az anyapárti farkas-veremben. Sőt mi több, most már ő lett a farkas és mikor megint megehézenek már ő fujta a nótát:

Ugron — Bugron
Az is szép,
Polonyi — Molonyi
Az is szép,
Jusht — Busth
Az is szép,
Eötvös — Gölhös
Jaj beh rút!

S megették az Eötvöst. Ezt már azután sem bánták meg, ellenben a nagy falat daczára is, megint megehézenek.

Ugron — Bugron
Az is szép,
Polonyi — Molonyi
Az is szép,
Jusht — Busth
Jaj beh rút!

S megették a Jusht: . . . No, most már a mese szerint csak a farkas meg a róka maradtak a veremben. Lefeküdtek s úgy tétették magukat mindaketten, mintha nyugodtan aludnának. Pedig dehogy aludtak! Szörnyen félték egymástól, mert mindegyik tudta, hogy ha ő meg nem eszi a másikat, hát a másik fogja megenni őt. A ravasz róka oda is osont mihamar a farkas fekvő helyéhez s rákezdte:

Róka — bóka
Az is szép
Farkas — barkas
Jaj beh rút!

Hanem hiába volt a fufang, mert a farkas felpattant:

Nem úgy van a nóta,
Igy van az a nóta:
Farkas — barkas
Az is szép,
Róka — bóka
Jaj beh rút!

S megette a rókát. Azóta pedig nem lévén már semmi megenni való, étlen üvöltöz a farkas a veremben Igy végződik a mese. A végén azonban már nem tudom, melyik lesz a farkas-barkas és melyik a róka-bóka Ugron- és Polonyi közül? Ez — de csak ez az egy — ma még a jövő titka.

✧ **Francia négyes Görcsönyben.** A francia négyes magában véve már közismeretes, érdeke vesztett dolog, de már érdekesebb lesz azzal, ha Görcsönyben tánczolja. Mert Görcsöny szerény falucska Baranyában, ahol a szomszéd földesúr négyesen kívül eddig semmiféle négyest nem ismertek. Különösen francziát nem. Most azonban ez a felette mondain táncz, mely sokkal több figurában nyújt alkalmat az udvarlásra, mint az ugrálásra, bevonult és meggyökeresedett Görcsönyben is. És tudják kérem, hogy ki vitte be és ki honosította meg Görcsönyben a francia négyest? . . . Hihetetlen, de a pécsi ujságok szerint még is igaz: *Vajai István* főtisztelendő képviselő ur. Igenis, a kemény ultramontán páterka, aki az országgyűlésen oly rettenő módon harsog minden világias gyarlóság ellen, ez a kérélnhetetlen kis Arbuezke — ez Görcsönyben, mint hatalmas tánczos és mint a francia négyes Drake Ferencke ismeretes. Drake tudvelevőleg a krumplit importálta Európába s így implicite Görcsönybe is; Vajai páter a krumplival már elkésvén, a francia négyest vitte be Görcsönybe: Az egész eset, a pécsi ujságok szerint, egyébként úgy történt, hogy Görcsönyben primiczia volt (azaz valami fiatal pap ott misézett először) s ézt a szent alkalmat ragadta meg Vajai páterka arra, hogy a primicziaira összegyűlt kegyes vendég-koszorút colonneba formálja s pompás francia négyesre komandérozza. A görcsönyiek azt mondják, hogy nincs az a huszárhadnagy, aki snajdigabbul rendezhetné a négyest, mint Vajai főtisztelendő ur. Csak azt az egyet nem értik, hogy hol szerezte a páterka a francia négyesben ezt a nagy tudományt és gyakorlatot: Budapestben? Az országgyűlésen? Hát a polgári házasság ellen folytatott buzgó küzdelem közepette nemcsak a jogi iskola, hanem még a táncziskola elvégzésére is maradt ideje?

✧ **Coquelin és Faure.** Az ujságok kiderítették, hogy Faure, a francia köztársaság elnöke, egész karrierjét Coquelinnek, a színművésznek köszöni. Mert ez ajánlotta őt Gambetta figyelmébe, Gambetta pedig sokat adott a nagy művész ajánlatára. Amióta ezt Náday tudja, igen büszke. Nem mintha összeté-

„Szájru!-szájra.“

veszteni magát a Faure protectorával, hanem mert azt hiszi, hogy Budapesten sem fejlődhetnek lényegesen másképp a politikai karrierek mint Párisban. Az igénytelen kezdő-politikusok hódolatát kellő leereszkedéssel fogadja s a tehetségesebbeket nyájas, buzdító szavakkal tiszteli meg. »Csak bátran előre, fiatal ember; lesz gondom önre; személyesen fogom önt ajánlani jó barátomnak — Fenyvesi Ferencznek.«

* * *

△ **Megszokta.** Ugron Gáborról függetlenségi körök azt tartják, hogy roppant szellemes ember. Mintha valóban az volna. Az anyapárt megduplázása első napján egy kormánypárti újságíró kárörvendően kérdezte tőle a ház folyosóján: »Nos, képviselő ur, hogy érzi magát most?« Ugron Gábor megpödrte a bajuszát, aztán fitymálva csettintett az ujjával és szólt: »Ej, megszoktam én már azt! Néhány esztendővel ezelőtt a ménesemben nagyon grasszált a taknyókór. Minden nap kaptam értesítést: a Rigó is taknyos lett, a Báró is taknyos lett, a Villám is, a Büszke is. — Akkor szoktam hozzá a taknyosokhoz s most már föl se veszem, ha nemcsak Putnóky Mór, hanem Szabó is, Kovács is, ez is, az is — hogy is mondjam? — kilépnek a pártkörből.« — Szólt, megfordult és — megfőrtülte az orrát.

Ezer millió. A mint Afrikát a sötét földrésznek szokták elnevezni, ugyanannyi joggal rászolgált Amerika »az arany világrész« címre. A yankeek üzleti szelleme és pénzügyekben való genialitása az új világban akkora vagyont halmozott egy-egy rakásra, a milynről alig lehet fogalma a mi szegényes európai fantáziáinknak, amelynek szörnyen imponál már az is, ha valaki egy szimpla milliócskának az ura. Ki tudja, vajjon Krózus vagy Dárius volt-e gazdagabb, mint Vanderbilt, Mackay vagy Jay Gould, vagy a többi százsoros milliómos, akik odaát a nagy óceánon túl szorgalmas és szerencsés kézzel szerezték meg maguknak a gazdagság koronáját s ezt, mint valóságos fejedelmek, büszkén viselik az aranyak birodalmában. Még csodálatosabb nagyságúak azok az összegek, melyek egyes amerikai pénzüzeteknél halmozódnak fel, s melyek ugy ez intézetek nagyságáról, valamint arról a teljesen jogosult bizalomról tanuskodnak fényesen, melylyel a közönség ez intézetek iránt viseltetik. Akkora számokkal azonban, a mekkorákat egy new-yorki kábelsürgöny a »The Mutual« életbiztosító-társaság 1894-ik évi mérlegéről hitelesen jelent, még Amerikában sem szoktunk igen találkozni. E társaság biztosítéki alapja 1895. január 1-én tudvalevőleg nem kevesebb, mint 1060 millió frank, tehát több, mint egy milliárd és még 60 millió frank... Valósággal kábitó összeg, habár ismeretes, hogy a »Mutual« még az amerikai pénzüzetek között is a legnagyobb és leggazdagabb s hogy több mint 50 éves főnnállása óta a világ leghatalmasabb biztosító-társasága. A »Mutual« tavalyi bevételei 248 millió frankra rugtak, ami szintén óriási szám s ennek méltó kiegészítője a 116 millió franknyi nyereségtartalék, mely a »Mutual«-nál biztosított személyeknek van szánva. A »Mutual« ugyanis nem részvénytársaság, hanem szervezete a kölcsönösség elvén alapul; itt a biztosítottak maguk a részvényesek, akik között az elért hatalmas nyereség teljes összegben osztatik szét. — Budapesten is tudvalevőleg már évek óta külön vezérgazgatósága van e társaságnak a magyar korona országai számára és mult évi magyarországi üzlete is igen tekintélyes összegre rugott. E körülmény, kapcsolatban azzal, hogy magyarországi üzlete folyton rohamosan gyarapodik, ismét csak azt bizonyítja, hogy a »Mutual« hazánkban is méltán igazolta a közönség által neki előlegezett föltétlen bizalmat.

Összes gazdasági gépek

GŐZCSÉPLŐK.

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácssal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

Tóth Béla könyve. Szájru!-szájra. A magyarság szálló igéi. Gyűjtötte és rendezte Tóth Béla. Budapest, Athenaeum. Ára díszes vászonkötésben 3 frt.

Tizenöt esztendeje ismerem Tóth Bélát és tizenöt esztendeje őt tartom a magyar újságíró ideáljának. Hogy egyike a mai kor legkitűnőbb magyar stílistáinak, azt kivált e lap olvasói előtt nem kell külön is hangsúlyoznom; hogy egyike a legmagyarabbul gondolkozó főeknek, azt is sokan tudják róla; hogy műveltsége oly nagy és oly sokoldalú, hogy írói- és közéletünkben kevés párja akad, azt sem fogja kétségbevonni senki, aki ösmeri munkáit és még kevésbbé az, aki, mint e sorok írója, hosszú ideig élvezhette társaságát; de én itt főképen arra az erényére akarok rámutatni, mely a mai magyar hirlapírók közt, fájdalom, mind ritkábbá kezd válni: arra a rendkívüli lelkiismeretességre és alaposágra, melylyel minden munkáját végzi, még ha egy tizsoros újdonságot ír is. Ha sokszor el-elnéztem, hogy egy talán jelentéktelennek látszó részletkérdés kiderítése végett miképen bön-gész órák hosszat a szótárakban és lexikonokban: mindig az jutott eszembe, hogy Tóth Bélában egy kiváló magyar tudós veszett el. Annak is indult; fiatal korában az orvosi egyetemre járt és a természettudományok iránti szeretetét később is megőrizte; a hirlapírói robot-munka közben nemcsak arra szakít magának időt, hogy egy-egy tárczával, egy-egy elbeszéléssel örvendeztesse meg a szerkesztőket, hanem helyt áll azon a téren is, melyen oly kevés rátermett emberünk van, a természettudományok népszerűsítése terén. Mint a magyar nyelv egyik művészt, vonzotta a nyelvtudomány is és az utóbbi években a Nyelvőr hasábjain is fel-feltűnt a neve. Sőt nemcsak elbeszéléseiben szeretett visszaszállni a hajdankorba — ki ne ismerné az ő gyönyörű török törtékeit? — hanem a történettudomány forrásait is buvárolgatja.

Ösmerve Tóth Bélának e sokféle hajlamait és tehetségeit, nagy örömmel vettem híret néhány esztendővel ezelőtt, hogy egy »magyar Büchmann«-on dolgozik, olyanféle könyvön, mely a magyarság szálló igéit fogja egybegyűjteni és keletkezésüket megmagyarázni. S ha épen mert előre láttam, mennyi időt fog ő e nagy és anyagilag hálátlan munkának szentelni, kicsit sajnálkoztam is, hogy ez időt nem fordítja inkább az ő igazi terrenumára, a szépirodalomra: másrészt kibékített az a tudat, hogy e munka mindenekelőtt neki magának fog véghetetlen gyönyörűséget okozni, másrészt meg az a meggyőződés, hogy ezzel a magyar irodalom egy nagyon szükséges, nagyon okos és nagyon szép könyvvel fog gazdagodni.

Hogy valóban ilyen is a Tóth Béla Szájru!-szájra gyűjteménye, annak kimondásával már nagyon megkés-tem. A napilapok már elzengték e-könyv dicséretét s nekem, hacsak nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, igen kevés irnivalóm akad. Beérem hát azzal, hogy rámutatok a munka néhány olyan részére, melyet — amint észrevettem — az eddigi bírálók nem tudtak eléggé méltányolni. Bár a könyvnek mind az öt szakaszában, még az idegennyelvű idézetek között is, alig van oldal, ahol egy-egy új és eredeti adattal vagy ötlettel ne találkoz-nánk; a dolog természeténél fogva mégis inkább a »Magyar történet« és a »Magyar irodalom« című részekben léljük Tóth Béla kutatásainak legérdekesebb gyümölcsseit. Néhány »szálló igé«-hez egész kis tanulmányt csatolt, olyan bő forrás-tanulmányval, hogy némely fiók-historikusunk okvetlenül az akadémiára elé vitte volna ennyi kutatás eredményét. Tessék pl. elolvasni azt a fej-

tegetést, melyet a *vox diabolica hui hui*-hoz fűz s ahol be akarja bizonyítani, hogy a régi magyarok csatakiáltása valószínűleg »haj haj« és nem »huj huj« volt. Milyen pontosan sorolja fel az összes pro- és kontra-érveket s mennyi könyvet kellett elolvasnia, hogy ezt az 50–60 sort megírhasssa! Még ezen is tulatesz a következő idézet, a *gyászmagyarok* fejtegetése, ahol először mutat rá, hogy a »gyász« ez összetételben valószínűleg »gyává«-t jelent. Ugyancsak Tóth Bélánál olvastuk legelőször az *Ugocsa non coronat* pontos kiderítését; ő bizonyítja először, hogy a *hátra van még a fekete leves* mondás keletkezése Török Bálinttal és nem Thököly Imrével függ össze; egészen új dolog a *vitam et sanguinem* alatti összeállítás; új oldalról van megvilágítva az *Extra Hungariam non est vita*; rendkívüli szorgalommal van fejtegetve a *Tengerre magyar!* érdekes és új adatok vannak a *Brescia hiénájá*-hoz stb. stb. A legújabb idők politikai története is egy sereg szálló ígét hozott forgalomba s Tóth Béla ezek mind-egyikéről számot tud adni: hogy pl. nem Tisza Kálmán használta az *átkos közösi* és a *szegre akasztott elvek* frázisát, hogy mikép és mikor jött divatba az *Abczug*, hogy Tóth Lőrincz mondta Deákot legelőször a *haza bölcsének* stb. Ugyancsnyí új dolgot derít ki a »Magyar irodalom« című szakasz is. Itt olvasom pl. hogy a ma csak tréfásan emlegetett *nyomorfi* szót Vörösmarty csinálta és használta legelőször, még pedig egész komolyan, Lear fordításában; hogy a *Bolond kend, Táncsics!*-ot mikor és hol írta Jókai; hogy honnan citáljuk azt az annyira felkapott frázist: *Mi ez a tenger sima tükréhez!* De hát ki győzné elsorolni azt a tömérdek tudnivalót, melyet Tóth Béla e könyv 25 ivébe össze tudott gyömöszölni! Bizonyíval felesleges is, mert nem kétlem, hogy a *Szájrul-szájra* csakhamar meglesz minden művelt magyar ember könyvtárában; valamint hogy nem kételkedem abban sem, hogy mindenki szívesen fogja teljesíteni a szerzőnek azt a kérését, figyelemzessék a netáni hibákra és hézagokra. Tóth Bélának igaza van: az ily munka tökéletessé csak úgy lehet, ha munkatársául szegődik az egész magyar közönség. A »szálló ígék« kritikai gyűjtése valóban a történetírás egyik fontos segéd tudománya, melyet szívesen fog ez uton előmozdítani mindenki, főképp tudva, hogy ezzel lekötelez egy Tóth Bélát.

Radó Antal.

Szinházi krónika.

— február 28.

Toldi szerelme.

Az operának csütörtökön féltiztől háromnegyed tizenegyig prémiére-je volt. Mihalovich Ödön ugyanis amputálta Toldi-jának harmadik felvonását, renoválta a második felvonásnak a végét, így került új betanulással először színre a megfejelt Toldi, amint tiszteletlenül egy malicziós zártszékből megjegyezte.

Mihalovich Ödönt én nagyon tisztetem s mióta Apponyi Albertnek róla szóló cikkét elolvastam, nagy zeneszerzőnek tartom; akire magyar létemre nekem büszkének is kell lennem. A csütörtöki előadás óta pedig szeretem is. Tisztetem és becsülöm, amiért hallgatott a kritikára s nem röstelte vagy két esztendő munkáját egyszerűen a földhöz csapni és megfejelni az operáját. Ez nagy lelkiismeretességre s még nagyobb komoly ambícióra vall. Nagy muzsikális tudását is bámulom s meghajlok az előtt a virtuozitás előtt, melylyel az orchestrummal banni

tud s az előtt a minucziózus pontosság előtt, melylyel mesterét, bálványát, a németek muzsikabeli Goethejét, utánozni tudja. Nem iróniaképp mondom, Mihalovich zenéje épp oly unalmas, mint a nagy Wagner tetralógiai korszakában, holott a mi Wagnerünk körülbelül a Lohengrin-korszakot választotta evangéliumának.

Abban a győrelmes unalomban, melyet Wagner kelt, van művészi kvalitás. Nem az ostoba fecsegés, vagy üres szószátyárkodás unalma ez, hanem — mit is mondjak? — am t egy értekezés a differenciál és integrál számításról keltene a Mária-Dorottya-egyesület felolvasó ülésén. Az az értekezés nagyon okos, nagyon tanulságos, sőt nagyon érdekes is, de — unalmas. Az untató pedig okos, tudós és érdekes ember s nem fog megsértődni azon, ha a Mária-Dorottya-egyesület habitué leány-közönsége úgy a lelke mélyéből fog beleásítani értekezésébe.

Ilyen értelemben engedje meg Mihalovich Ödön, hogy a fáradságos átdolgozást fölöslegesnek találjam. *Toldi szerelme* nem lett ezáltal unalmasabb, sőt mulatságosabb sem. A szövegbeli átdolgozás igen szép, de nem rontja a régi szöveg értékét, sőt nem is javítja. A régi szöveg szerint Toldi párbajban sujtja le Tar Lőrinczet és Piroska kolostorba vonul. Ez igen szép. Az új szövegben Toldi még a második felvonásban vágja le Tar, mikor ez orvul le akarja szurni. A véletlenül arra sétáló Lajos király ezért száműzi, Piroska pedig kolostorba megy. Ez is nagyon szépen el van végezve a második felvonásban s a harmadik csak úgy, a muzsika kedvéért hozzá csinálva. Ekkor Toldi a kolostorba tör, hogy Piroskát kiszabadítsa, de Piroska az nap meghalt, a ravatalánál van Lajos király, aki magával viszi Toldit az olasz háboruba. — Nem baj, hogy így történt, de az sem lett volna baj, ha másképp történik.

A régi muzsikára már nem emlékszem, az újra sem. Legjobb hitem és tudásom szerint hatás tekintetében az új és a régi hasonlít egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz. Azt a hatást kelti, mintha már valaha hallottuk volna s akkor nem ügyeltünk reá. Amivel szintén nem akarom a muzsikát bántani, mert hiszen ilyen nagy dolgokról nem illő egyszeri hallás után apodiktikus ítéletet mondani. Jahn is, a bécsi opera-direktor, aki az előadást végig hallgatta, diplomatikusan nyilatkozott róla: »többször kell az ilyen operát meghallgatni.« S még az este vissza utazott Bécsbe.

Azt azonban — színén nem gáncképpen — konstatálhatom, hogy a matematika szép tudomány, de nem művészet, még ha kontra-punktorius matematikáról van is szó. Az egész operában nincs tán egy taktus sem, melyet utána számítva, hibátlannak nem találna a hozzá értő, de nincs egy taktus sem, melyben a szabályok szigorú megtartásán kívül egyéb is volna. Se idea, se invenczió, csak memória. Wagnerből, Gounodból szó szerinti citatumokkal bőven erősíti Mihalovich az ő igazát. Ez pedig szintén nem vétség, mert a matematikai értekezésekben is gyakori az a passzus, mely úgy kezdődik: »Jól mondja a nagy...«

Ez a laikus kritika, bizonyosan tudom, nem kedvetleníti el Mihalovichot, mert ő jól tudja, hogy muzsikáját nem a karzatnak és nem — a földszintnek csinálta. Hogy kinek? — Ez az, a miért legfőképpen becsülöm. A zeneirodalomnak csinálta. Tiszteletreméltó ambíció ez, talán a legtiszteletreméltóbb, mely nem tapsokra és tantiémekre áspirál, hanem egy fejezetre Harrach Józsefnek a *magyar zene történelme* című majdan megjelenendő munkájában. Én ateista cigány vagyok, aki nem hiszek a művészi halhatatlanságban, csak az iskola memóriájában, de imponálnak nekem azok, akik törhetetlenül hisznek benne és egyenesen, a földi élet megkerülésével rápályáznak. Mihalovich aligha nincs tisztában

velé, hogy *Toldi szerelme* sem igen fog több előadást megérni, mint ennek előtte *Toldi*, de egy fejezetre Harrach József könyvében — most már biztosan számíthat.

De hogy milyen helyet jelöl majd számára ki a magyar zene történelme, arra igazán kíváncsi vagyok. Mert Mihálovich Ödön elől jár az újabb magyar zene-alkotók között a magyartalanságban. Hubay, Raimann, Farkas Ödön, bukott és népszerű, de egytől egyig kevés vagy semmi értékű magyar operák szerzői, mind Wagnerianusok, de nem olyan másolatszerű konzekvenciával, mint ő. Az említett szerzők, Raimann kivéve, professzorok, a zenei tudományok tudorai és tudománygyal csinálnak művészetet. És nem annyira a tudományuk, mint inkább művészielenségük szegődteti őket Wagner táborába. Wagneri nyelven lehet deklamálni invenció és művészi érzés nélkül is, de egy magyar népdal komponálásához már kell valamelyes cigány fantázia. Ennek a muzsikának azonban épp oly köze van a magyar zenéhez, mint magának Wagnernek. Pedig hát a muzsikában, mint az érzések nyelvében, azt hinné az ember, fontosabb a nemzeti szellem szempontjából a nemzetiesség, mint akár-melyik más művészetben, különösen az irodalomban, melynek magyar karaktert ha egyéb nem, de minden-esetre a magyar nyelv ad, melyen a mű íródott. S ezért tartom én csodálatosnak, hogy például Apponyi Albert, aki még a kardbojttól is tiszta magyarságot kíván, a magyar zene dicsőségének mondja Mihálovichot. S még csodálatosabbnak tartom, hogy az agrár-kritika, mely újabb időben az irodalomban író-háborút indít a kozmopoliták ellen s Arany János nevében kívánja a külföld teljes beszűntetését és a borjuszájás kanász-idilleket, a muzsikában oly végtelenül tolerans s éppen hazafiságától elragadtatva reklamája magyarnak a legnémetebb muzsikát is, mihelyt szerzője megszerezte a magyar honosságát. A magyar zene történelmének szerzője számára, ha netán e korszak elnevezése miatt gondolkodóba esnék, jegyzem ide annak a malicziózus zártszékbérlőnek izetlenkedését, aki a Mihálovich-féle magyar muzsikát nemzeti párti muzsikának nevezte.

Ezt a toleranciát nem vetem szemére az agrár-kritikusoknak. Igen szép tőlük, hogy a magyar operát nem értelmezik úgy, hogy ennek csupa $\frac{3}{4}$ taktusos népdalnak meg csárdásnak kell lennie, hogy az opera európai forma s a formának koncesziókat kell tenni. Szép tőlük, hogy legalább a muzsikában nem követelik a természet alkotta szuperfoszfátot s befogadják Wagnert, mint a svájci tehenet. S igen szép a közönségtől is, hogy nem okvetetlenkedik az ő nemzeti követeléseivel, hanem megkoszoruzza és megtapsolja a wagnerianus szerzőt. Igazán megható volt látni Mihálovich számos jó barátjainak azt a szerető gondoskodását, melylyel az első este diadalát fűszerezték. A jó Mihálovich boldog abban a tudatban, hogy Budapesten legalább is annyi ember rajong Wagnerért, ahány neki csütörtökön lelkesen tapsolt. A taps az taps, akár felülről jön, akár alulról. De csütörtökön felülről is, alulról is jött. Oda fönt elszánt tiz-tizenkét éves Wagner-rajongók csapata működött, lent uri tenyerek verődtek össze, kiket nem egyszer ér a tiszteletreméltó zeneirő keze szorítása. Szép cselekedet volt. A barátság nem tudott ugyan ellentállni a zene hatásának — az új harmadik felvonás elől a nagyobbik rész kimerülten távozott. De a karzat ifjai szívós lelkesedése nem lankadt, a harmadik felvonás sikerét ők döntötték el és semmi sem bizonyítja jobban, milyen jó ember Mihálovich, mint hogy az előadás végén, mikor a földszint és a páholyok már teljesen üresek voltak, nem röstelte a karzati ifjak hívásának is engedni s kétszer megjelenni a lámpák előtt.

Simplex.

Télen.

Népszinmű 3 fölvonásban. Írta Bokor József. A népszínház premiéreje 1895. márczius 1-én.

Ruszt urat, a művészetek lelkes barátját, önök bizonyára ismerik, — ha egyebűn nem, *A Hét* házioperettjeiből. Semmisen állja útját, hogy a színműirodalom nevében az ő lelkes buzgalmát meg ne köszönjem. Ha Vadnay Károly ur a mult héten alig talált elég dicsérő szót Bánffy Dezső báró számára, amiért történeti vigjátékra tüzvén ki pályadíjat, egy kihalóban levő műfajt új életre ébresztetett, Ruszt urat sem illeti kisebb dicséret, amiért a haldokló népszinműirodalommal ugyanezt cselekedte meg. Persze, az ilyen mesterséges éltetésnek megvannak a maga nehézségei. A galvanizált mammut nem elefánt, s az antediluvianus korszak hatalmas állatait a mi időnkben már csak a kisebb vastagbőrűek képviselik. Így fajult az Arisztófanesz vigjátéka is francia külvárosi vaudevillé, amely az őse tulajdonságai-ból már csak a vastag bőrt mentette meg. De szép dolog és hősi cselekedet ellene szegődni az enyészetnek, s ezért mondom, hogy Ruszt ur szép dolgot cselekedett.

Röstelkedve vallom meg, hogy vagy két esztendeje házinyullal hasonlítottam össze Bokor József urat, az ő nagy termékenysége miatt. De az ő termékenységének ennek a pályázatnak a sorsában is megvolt a maga szerepe. Ugy mondják, a bírálók szerették volna, ha ezt a pályázatot végre nem egy népszínházi befentes nyeri meg. Bokor ur ennek nesztét vette, s valóságos vigjátéki fogással védekezett ellene. Egy régi rossz darabját — választhatott köztük — a maga írásával küldte el a pályázatra, ezt a darabot meg idegen kézzel íratta le. *A Télen* című darab csakugyan győzött is, és a mai est előkelő közönsége zajos tapsokkal szentesítette a jury határozatát.

S valóban, ez a darab kedves, kellemes, sőt bizonyos tekintetekben jó darab is. Sokoldalú szerzőjében — hiszen az operett-zenében is szép sikerei voltak — határozottan van egy darab drámairói tehetség, s van szeme a tárgyai megválasztására. Igaz, a föladata nem volt olyan nehéz, mint tisztem a Bánffy-díj idei nyerteséé, Somló uré. Nem kellett humort keresnie az Árpádok korában, ami meglehetősen háládatlan mesterség. Csak bele kellett nyulnia a nép mai életébe, s nem oda nyulnia, ahonnan már mindent elszedtek. Motivumot, amely a népelet különös viszonyaiból állván elő, egyedül teszi jogosulttá a népszinművet, amely különben, ha tisztán általános emberi motivumokkal dolgozik, a legjobb esetben olyan, mint egy gatyába bujtatott Shakespeare-darab, vagy, hogy Elta barátunknak a legújabb metaforáját applikáljam, olyan, mint egy lefokozott táborszernagy. A Bokor darabjában van egy ilyen tisztán a nép viszonyaiból és nézeteiből fakadó motivum: a falubeliek gyűlölete az idegen faluból hozott menyecske ellen. Ez a kázus a darab kázusa, s a népelet finom megfigyelésére vall az is, mi fűjja föl ezt a kázust nagy kázussá: az, hogy tél van, s a munkátlan unatkozó falusi nép örül, hogy van mivel és kivel foglalkoznia. Volna csak nyár, úgy mondá szerző, volna csak szükség még két dolgos kézre, még örülnének is a jött-mentnek!

Ami e köré a mag köré csoportosul, az persze nem valami rendkívüli cselekmény. De elég, ha a magja tesszik, s a darab bonyodalmai valósággal boccacciós jókedvvel és egyszerűséggel találtnak föl s oldódnak meg. Az alakjai mind kedves és eléggé élethű, semmiesetre sem tulságosan stilizált figurák, akik között legfőlebb a legény után bolonduló vénlány alakját nem szeretem, amely figura hogy alig hiányzik az újabb magyar vigjátékokból s hogy ez engem bánt, lehet, hogy csak szentimen-

tális velleit. Vettem észre, s ez se vet valami ideális fényt a női lélekre, hogy a mi premiérejeink hölgyközönsége mód nélkül, szinte kárörömmel, kaczagja ki ezeket a szomorú figurákat.

A nyelve népiességét csak ritkán zavarja meg a reporter-stílus, ellenben amily gyakran nem *vesztek meg* az emberei, oly gyakran szavalnak, ábrándoznak s énekelnek okkal vagy ok nélkül. A fölépítése sem valami remek, különösen a harmadik fölvonása körülbelül felesleges. De viszont megvan benne az a magasrendű technikai kellék, hogy nem dolgozik meglepetésekkel; a közönség mindenbe be van avatva, semmi sem jó váratlanul s minden épp avval hat, hogy megfelel a várakozásnak. A szinpad hatáskör ez a titka talán az emberek hiúságában rejlik, akik ilyenkor nagyon okos embereknek tartják magukat, mert ime eltalálták, mi fog következni.

Egyszóval: ügyes darab, szép siker, sok taps és gondos előadás — a kitartó és tanulékony szerző erre az alkalomra talán nem is ambicionált többet. A szereplők közül különösen a *Komáromi* Mariska művészi éneke és kedves játéka, *Csatai* Zsófi asszony, *Vidor*, *Rátonyi* meg *Kiss* Mihály urak alakítása tetszett. A cikkeim végére már fogytán vagyok a ponteknek, de e tudósításom számára van egy ragyogó és gyönyörű pointem: *Blaha* Lujza asszony. A kedves darab s szép est hősnője ő volt, ez a nagy művésznő, aki az *egyetlen* s az *utolérhetetlen* jelzőket a frázisok szótárából kimentette a való életbe.

P. P.

Bianchi.

Babérkoszorúkkal, virágbokréttákkal elhalmozva, a közönség példátlan lelkesedése mellett hagyta el Bianchi Bianka a magyar királyi operát. Ez a távozás ép oly rejtély volna, mint a Wekerle-kormány bukása, ha mindent megmagyarázva, nem volna meg az intendánsi intézmény. Ez az állás arra való, hogy arra nem való emberek foglalják el. Ezek az emberek arra való, hogy a közönség kedvenceit elzaklassák, magát a közönséget pedig a színháztól elidegenítsék. Zichy Géza gróf sok jót akart és sok rosszat művelt, az ő műve volt a szerdai bucsu is. Ugyanakkor, mikor a végelgyengüléshez közel álló Perottit 25,000 frttal szerződtette, redukálta Bianchi fizetését. A fizetésredukció nem a pénzbeli differenciával, hanem a benne rejlő művészi affronttal üldözte el azt az énekesnőt, akinek mostanában Európában párja nincs, a magyar királyi operának pedig egyetlen tagja volt, aki fényt vetett e soit-disant műintézetre. Bianchi volt idegen létére az operaház legmagyarabb tagja, szerette nyelvünket s minden szerepét magyarul énekelte. Bucsuzól is magyar mester operáját választotta, *Bánk bán*ban lépett föl, amely operát csak isten kegyelméből lehet színre hozni, mert csak a legnagyobb művésznők képesek Melinda eléneklésére. A szerdai publikum alig tudott megválni kedvencétől, akinek szintén neheztelt a válás. A koszorukon, virágbokréttákon kívül magával viszi a külföldre a magyar közönség háladatos szeretetének emlékét s ha eszébe jut, hogy sehol oly éhletetlen intendánsok nincsenek, mint Magyarországon, arra is fog gondolni, hogy sehol oly lelkes publikum sincs.

A fogas. Nopcsa Elek bárónak, a szubvencionált színházak kormánybiztosának van egy jeles tulajdonsága: a körültekintés és egy különös szenvedélye — bocsánat a kissé szokatlan szóért: — a rendeletkezés. A körültekintés és a rendeletkezés a nemes bárónál együtt jár. Ha ő egyszer körültekint, akkor okvetlenül rendeletkezik is. Ezeknek a rendeleteknek közös tulajdonságuk, hogy mindig kitiltanak valamit. Ez a valami olykor újságíró, olykor gardedame, olykor azonban csak egy közönséges polgári felöltő. Most ezekre került a sor. A gardedamokat a szinpadról, az újságírókat a folyosóról, a polgári

felöltőket a nemzeti színház foyerjának a ruhafogásáról tiltotta ki a kormánybiztos ur. Nem valószínű, hogy az a rendelet korszakot alkotna a nemzeti színház történetében. A polgári kabátok csendesén visszavonulnak a ruhatár polcai közé, — a kaszinói kabátok pedig bizonyára kellemesebben érzik majd magukat a »megtisztult« levegőben. A színházlátogató publikum pedig illő pietással bámulhatja az aristokratikus fogast, a melyiken a legszürkébb felöltő is legalább méltóságos. Idővel, ha ez a rendelet átment a köztudatba, az udvarképes és a szalonképes emberek mellett megformálódik a fogasképes emberek kasztja is. A derék ószeresek pedig, akik valódi uraságoktól levett férfiruhákat közvetítenek kevésbé valódi uraságok számára, bizonyára pietással fogják elmondani egy-egy megvedlett, bomlásnak indult hajdan erős kabát érdemeinek felsorolásánál: a nemzeti színház fogásának nyugalmazott tagja!

Az első magyar gazdasági gépgyár részvénytársaság vasárnap tartotta közgyűlését *Ullmann* Sándor dr. elnöklése alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a lefolyt üzletév az alaptőkének fölemelése mellett is kedvező eredménnyel záródott. A tiszta nyereség 164.845 frt 4 krt tett ki, melyből a törlesztések és leírások után 130.751 frt 31 kr áll a közgyűlés rendelkezésére. Ebből 5%-ot, vagyis 6537 frt 57 krt a tartalékalaphoz csatolnak s az ezután fennmaradó 124.213 forint 74 krból az igazgatóság és tisztviselők jutalékát levonva, marad 104.339 frt 55 kr, melyhez hozzáadva a múlt évről áthozott 2417 frt 73 krnyi nyereséget, fennmarad 106.757 frt 28 kr. Ebből osztalékul 80.000 frtot részvénytulajdonosaink 16 frtjával fizetnek ki, a tartalékalap rendkívüli dotálására 20.000 frtot fordítanak s az ezután fennmaradó 6757 frt 28 krt új számlára viszik át. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s a felmentést megadta.

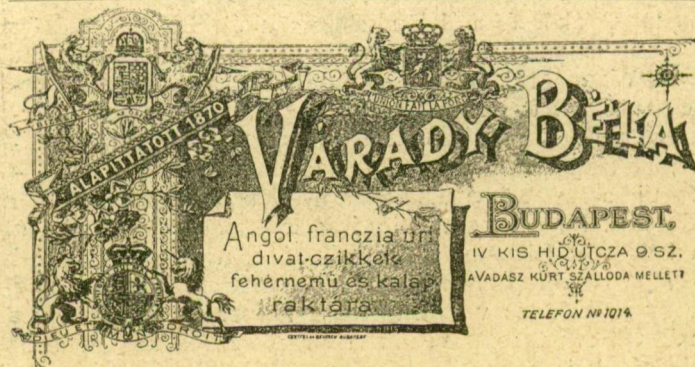
A budapesti bankkegyesület r. t. ma délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését *Radó* Kálmán elnökletével. Az előterjesztett igazgatósági jelentés szerint az intézet a múlt évben 10.485 bankváltót számolt le 19.462.277 frt 37 kr értékben. A mérleg 236.127 frt 26 kr tiszta nyereséget mutat. A levonások után, s az 1893 évről áthozott 28.473 frt 53 kr nyereséggel 207.055 frt 75 kr áll a közgyűlés rendelkezésére. Ebből részvényenként 6 frt 50 krt vagyis 6 $\frac{1}{2}$ %-ot fizetnek osztalékul (195.000 frt), a fennmaradó 12.055 frt 75 krt új számlára viszik át. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s a felmentéseket megadta.

Rovataink egy része térszűke miatt kimaradt.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Hamisított fekete selyem. Égessünk el egy kis mintát a venni szándékolt selyemből és a hamisítás rögtön kiderül: Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély barna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely zsiros színű szalonnás lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telitetten tovább izzadnak) és sötét barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. Ha valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisítványé nem. — **Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben,** házhoz szállítva postabér és vámmentesen szívesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végeken levő valódi selyemszövetekből. Svájcba czimzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 5

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT

A magy. kir.

ALLAMVASUTAK GÉPGYÁRA

felülmúlhatatlan

GÖZCSÉPLŐGARNITURÁI

malom- és más ipari czélokra legalkalmasabb

COMPOUND-LOKOMOBILJAI

és egyéb gazdasági gépel

mindig

a m. kir. államvasutak gépgyára

VEZÉRÜGYNÖKSÉGÉNÉL

BUDAPEST

JÓZSEF-KÖRÜT 41. sz. a.

rendelendők meg.

JUTANYOS ÁRAK

TÖBB ÉVI TÖRLESZTÉS

KÖZEGEINK KÖZJEGYZŐI MEGHATALMAZÁSSAL BIRNAK

Fejty Árpád óriás körképe
A magyarok bejövetele
Élhető és Andrássy ut. végén a Keresztúton.
reggel 9-től este 6-ig; a képe mindenhol kapható

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfúrjuk, emberemlékezet óta mint a legkitűnőbb szépietőszer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer egyszerűen csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, amely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kisimítja az arcon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczsint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdéséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt eltávolítja a szemlót, májfoltot, anyajegyeket, orrvérseget, bőrtörést s a bőr minden más egyéb tisztátalanságait. Ára egy korsónak használati utasítással együtt 1 forint 50 krajczár

Dr. Lengiel orvosi benzoe-szappana

a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyengéddé és finommá teszi s hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógysz.

Budapest, Király-utca 12. sz.

Tinct. capsici comp.
 A Richter-féle

Ezen **Horgony-Pain-Expeller** néven is ismeretes, igazán népszerű háziszser most már 25 év óta legjobb fájdalomcsillapító bedörzsölésnek fenyesen bebizonyult közvényű, csúznál, tágszaggatásnál stb. nál. A föld összes országában nagy elterjesztést és biztos hatása következtében minden oldalról oly elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható.

A Tinct. capsici compos.
 (Horgony-Pain-Expeller)

kimagasló állását a fájdalomcsillapító bedörzsölések között diadalmasan megtartotta, különféle felbujtás és utáztatok dacára; ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy a közönség igen jól meg tudja különböztetni a jót a rossztól.

Hogy értéktelen utáztatot ne kapjunk, bevásárlás alkalmával védjegyünkre, a **vörös horgonyra** figyelendő és minden üveg ezen jegy nélkül, mint nem valódi visszautasítandó. A gyógyszerárban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1 frt. 20 krnyi árban üvegenként; Budapestben **Török József** gyógyszerésznél.

Bekötési táblák

A HÉT

X-ik kötetéhez kaphatók 1 forint 30 kr. előleges beküldése mellett A HÉT kiadóhivatalában VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Legcélszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az

aszfalt-burkolat.

Templomok, tantermek, folyosók, járdák, kocsutak, hidak, vágóhidak, istállók, magtárak, műhelyek, kapualjak, udvarok, terraszok, játszóhelyek, stb., aszfalttal burkolását, nemkülönbön nedves lakások gyökeres szárazzátfételeit

jótállás mellett legolcsóbban elvállalja

a magyar

aszfalt részvény-társ.

Árjegyzék, költségvetés ingyen!

Magyar bőrkézmű- és cipőgyár

Budapest, VI., Teréz-körut 43. sz.

Kitüntetve díszkezeléssel, arany- és ezüst-érmekkel. Szállít tartóssága kezesége mellett elegáns cipőket, legujabb fazon szerint. — **Férfi-cipőket:** Czugos-cipők borjú- v. kecskebőrű 3 frtól 5 frtig. Czugos-cipők kid- vagy lakkbőrű 4 frtól 6 frtig. Bergsteiger, fekete vagy színes, kecske- vagy borjubőrű 4 frtól 7 frtig. Regatta félczipő, borjú- vagy kecskebőrű, fekete vagy színes 3 frtól 5 frtig. **Nők számára:** Czugos-cipők, zerge- vagy borjubőrű 2.80 frtól 4 frtig. Czugos-cipők kid- vagy lakkbőrű 3.50 frtól 5 frtig. Bergsteiger borjú- vagy kecskebőrű, fekete vagy színes 3.50 frtól 7 frtig. Regatta félczipő kid- vagy kecskebőrű, fekete vagy színes 2 frtól 3.50 frtig. — Legnagyobb választék mindenemű gyermek- és leánycipőkben. Képes árjegyzékek kívánatra ingyen. Megrendelések utánvet mellett pontosan és lelkiismeretesen.

Szloboda György

uri- és női cipész.

Budapest, bolthelyiség Baross-utca 20. sz.

Műhely: Viola-utca 42. szám.

Alapított 1882-ben.

Korcsolyázó cipők

Urak részére a legjobb anyagból és a legujabb divat szerint csak 6 frt. Hölgyek részére hegymászó fűzött cipő legjobb minőségű 6 frt.

Nagy választék gyermek-czipőkben.

Jó munkáért kezeskedem.

Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Hol keressük a legjobb arcport?

Kérjük a Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Luiza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arcportát; mely ugy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arcbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail-pouderrel« lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál:

Müller J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

Háztartáshoz

I-ső rendű porosz darab-, koczka- vagy diószén olmozott zsákokban, költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 83 kr. vámmázs. nyílt fuvarban költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 78 kr. 50 kgkint.

Buda bármely kerületébe szállítva 1 krral drágább.

Légszeszgyári coaks a budapesti légszeszgyár eredeti árai mellett.

Gutmann Testvérek

köszénbányáik eladó ügynöksége

Központi iroda: V., ker., Mérleg-utca 3. szám.

Fiók- megrendelési irodák.
 IV. kerület, Ferencziek bazárában,
 VI. „ Teréz-körut 6. szám,
 VI. „ szénraktár a nyugoti pályaudvaron,
 VIII. „ Podmaniczky-utca,
 József-körut 44. szám.

Telefon összeköttetés 637. szám.

A tavaszi évad alkalmára!

BÉCS,

VI., Mariahilferstrasse 83.

Pincze, földszint,
félemelet és I. emelet.

Alapított 1874.

Lessner & Co.

áruháza

BÉCS,

VI., Mariahilferstrasse 83

Pincze, földszint,
félemelet és I. emelet

Alapított 1874.

jelenti, hogy márczius 1-től kezdve raktáraiban a legújabb, legszebb divatszövetek a legjutányosabban megállapított árakon eladatnak és számos újdonságainak megtekintésére szívesen látja a nagyérdemű közönséget.

Valódi gyapjuszövetek:

Mousseline de laine gyönyörű mintákban, méterje	58 kr.
Nouveauté Kammgarn dupla széles >	88 kr.
Nouveauté Kammgarn rayé dupla széles >	88 kr.
Crépe Nouveauté rayé > > >	70 kr.
Nouveauté rayé > > >	1 frt.
Nouveauté lignette > > >	1 frt 20 kr.
Divatos Pepita 120 cm. széles >	88 kr.
Kammgarn rayé exclusive 120 > > >	1 frt 45 kr.
Cheviotine 120 > > >	1 frt 65 kr.
Kammgarn carré specialité 120 > > >	1 frt 85 kr.
Kammgarn rayé anglais 120 > > >	1 frt 75 kr.
Haute Nouveauté rayé 120 > > >	1 frt 90 kr.
Haute Nouveauté carré 120 > > >	2 frt 15 kr.
Rayé pontu en soie 120 > > >	2 frt 15 kr.

Valódi gyapjuszövetek:

Haute Nouveauté français en soie 120 cm. széles méterje	2 frt 25 kr.
Haute Nouveauté Parisienne 120 > > >	2 frt 55 kr.
Haute Nouveauté en soie 120 > > >	2 frt 80 kr.

Mosósövetek:

Piqué uni minden színben, mosható, méterje	52 kr.
Indiai Mousseline, gyönyörű minták, mosható, méterje	52, 55, 58, 60 és 65 kr.
Piqué Nouveauté, dessiné (legújabb ruhák és blúzokra) mosható, méterje	35 kr.
Piqué Haute Nouveauté gyönyörű minták, mosható, méterje	58, 85, 90 kr.
Atlas-Satin legújabb minták, mosható, méterje	36, 40, 58 kr.
Levantine, divatos minták, mosható, méterje	26, 30, 32, 40, 45 kr.
Zephir Nouveauté mosható, méterje	35, 40, 45, 50, 55, 75 kr.

Selyemszövetek:

Különös szép selyembrocát, méterje	3 frt 60 kr, 4 frt.
Taffetas chiné gyönyörű mintákban, méterje	2 frt 50 kr, 2 frt 85 kr.
Taffetas rayé broché (Haute Nouveauté) mét	3 frt
Pepita selyemszövetek méterje	85 kr, 1 frt 20 kr.
Tiszta selyemszövetek, csíkosak, legújabb minták méterje	1 frt 20 kr.
Sicilienne uni minden színben, méterje	1 frt 20 kr.
Sicilienne façonné minden színben, méterje	1 frt 35 kr.
Pongis chinois gyönyörű mintákban méterje	1 frt 10 kr.
Selyem foulard, szép mintákban, méterje ...	45 kr.
Bengaline rayé a legújabb divatos színekben, mét.	98 kr.
Selyem Armurette minden színben, méterje	65 kr.
Nyersselyem, mintázott, méterje	1 frt 25 kr, 1 frt 40 kr.

Nagy választék a legújabb, duplaszéles gyapju-szövetekből 30, 34, 40, 52 kr-ával.

Vidékre minták és nagy képes divatlapok készséggel ingyen és bérmentve küldetnek.